

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

PŘÍSTUP K SEXUALITĚ V HODINÁCH TĚLESNÉ VÝCHOVY NA UHERSKOHRADIŠŤSKU

Bakalářská práce

Autor: Zdeňka Popelková

Studijní program: Tělesná výchova – Geografie pro vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Zdeňka Popelková

Název práce: Přístup k sexualitě v hodinách tělesné výchovy na Uherskohradištsku

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá přístupem k sexualitě v hodinách tělesné výchovy na Uherskohradištsku. Hlavním cílem je zmapovat pohled učitelů tělesné výchovy na sexualitu a poskytnout ucelený přehled o této problematice, která významně ovlivňuje životy mladých lidí. Teoretická část se věnuje tématům jako sexualita, LGBT komunita, homofobie a šikana ve školním prostředí, a také osobnosti učitelů tělesné výchovy a jejich přístupu k sexualitě v hodinách. Praktická část prezentuje výsledky výzkumu, který zkoumal postoje, přístup a zkušenosti učitelů k sexualitě ve výuce prostřednictvím dotazníku. Z výsledků šetření vyplývá, že učitelé tělesné výchovy mají pozitivní přístup k fyzickému doteku, jsou tolerantní k LGBTQ+ komunitě, ale vykazují omezenou aktivní podporu a začlenění těchto témat do výuky.

Klíčová slova:

Sexualita, LGBTQ, homofobie, učitel, tělesná výchova

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification**Author:** Zdeňka Popelková**Title:** Approach to sexuality in physical education classes in the Uherské Hradiště region**Supervisor:** doc. PhDr. Dana Štěřbová, Ph.D.**Department:** Department of Social Sciences in Kinanthropology**Year:** 2024**Abstract:**

The bachelor's thesis deals with the approach to sexuality in physical education classes in the Uherské Hradiště region. The main goal is to map the view of physical education teachers on sexuality and provide a comprehensive overview of this issue, which significantly affects the lives of young people. The theoretical part is devoted to topics such as sexuality, the LGBT community, homophobia and bullying in the school environment, as well as the personality of physical education teachers and their approach to sexuality in the classroom. The practical part presents the results of the research, which examined the attitudes, approach and experiences of teachers towards sexuality in teaching through a questionnaire. The survey results show that physical education teachers have a positive attitude towards physical touch, are tolerant of the LGBTQ+ community, but show limited active support and inclusion of these topics in teaching.

Keywords:

Sexuality, LGBTQ, homophobia, teacher, physical education

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením doc. PhDr. Dany Štěrbové, Ph.D., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. června 2024

.....

Ráda bych poděkovala paní doc. PhDr. Daně Štěřbové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, cenné rady a pomoc, kterou mi poskytla během zpracování této práce. Děkuji také své rodině a příbuzným za jejich trpělivost a neustálou podporu.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Přehled poznatků	10
2.1 Sexualita.....	10
2.1.1 Pojetí sexuality	10
2.2 LGBTQ.....	11
2.2.1 LGBT+ práva v České republice	12
2.2.2 Symboly LGBT+	13
2.2.3 LGBT a sexuální výchova na základní a střední škole	15
2.3 Homofobie	17
2.3.1 Homofobní šikana	17
2.3.2 Projevy homofobie ve školním prostředí	17
2.3.3 Gender a šikana	19
2.4 Osobnost učitele.....	21
2.4.1 Učitel tělesné výchovy.....	22
2.4.2 Přístup učitele tělesné výchovy k sexualitě.....	23
2.5 Tělesná výchova a sexualita.....	24
2.5.1 Homonegativita	24
3 Cíle	25
3.1 Hlavní cíl.....	25
3.2 Dílčí cíle.....	25
3.3 Výzkumné otázky	25
4 Metodika	26
4.1 Výzkumný soubor	27
4.2 Metody sběru dat	30
4.3 Statistické zpracování dat	30
5 Výsledky.....	31
6 Diskuse	45

6.1	Limity výzkumu	46
7	Závěry	47
8	Souhrn	48
9	Summary	49
10	Referenční seznam	50
11	Přílohy.....	53
11.1	Vyjádření etické komise FTK UP	53
11.2	Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV	54

1 ÚVOD

Sexualita je neoddělitelnou součástí lidské existence, která ovlivňuje mnoho aspektů našeho života. Ve vzdělávacím prostředí zaujímá zvláště důležité místo, neboť se týká formování postojů a chování mladých lidí. Začlenění tématu sexuality do školního vzdělávání a stanovení jasných směrnic pro přístup k němu ve školách je zásadní pro vytvoření prostředí, které podporuje zdravé vztahy a respektuje rozmanitost jednotlivců.

Školní prostředí může být pro mnohé jedince náročné, zvláště pokud se potýkají s nejistotou ohledně své sexuální orientace. Zde máme jedinečnou příležitost v rámci tělesné výchovy podporovat zdravé postupy a respekt k rozdílnostem. Je naší zodpovědností vytvářet inkluzivní prostředí pro všechny studenty, bez ohledu na jejich sexuální orientaci či genderovou identitu a překonávat stereotypy a diskriminaci.

Bakalářská práce se zaměřuje na přístup k sexualitě v hodinách tělesné výchovy, což je oblast, kde se odrážejí mnohé společenské výzvy a možnosti pro podporu zdravých vztahů. Zvláště se věnuje tématům sexuality, homofobie, LGBT+ komunity, genderu a šikany, které jsou neoddělitelně spjaty s osobností učitele, jeho/jejími postoji a přístupem ke vzdělávání v této oblasti.

Praktická část práce se opírá o dotazníkové šetření mezi učiteli tělesné výchovy, které nám poskytuje cenné informace o jejich postojích, zkušenostech a přístupu k problematice sexuality ve výuce. Na základě analýzy těchto dat budeme schopni lépe porozumět současné situaci a navrhnout možnosti, jak vylepšit pedagogický přístup k tématu sexuality v tělesné výchově.

Hlavním cílem bakalářské práce je tedy zmapovat pohled učitelů tělesné výchovy na přístup k sexualitě a poskytnout ucelenější pohled na tuto problematiku, která má významný dopad na životy mladých lidí.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Sexualita

2.1.1 Pojetí sexuality

Sexualita je komplexní fenomén, který zahrnuje celou škálu prvků a projevů na fyzické i psychické úrovni. Zahrnuje nejen samotný akt pohlavního styku, ale také aspekty jako je partnerství, vztahy, láska, rodičovství a bohužel i násilí.

Z latinského slova “sexus“, což znamená pohlaví, je sexualita jednou ze základních potřeb a vlastností člověka. Zahrnuje fyziologické i psychické složky a odráží se v tzv. sexuálním chování. Jedná se o nedílnou součást lidské osobnosti, vyvíjející se v průběhu dlouhodobého evolučního procesu. Svou podstatou je základní potřebou každého jednotlivce, přičemž její konkrétní podoba se může lišit. Nicméně by měla všem umožňovat individuální prožitky a pocity plného štěstí (Burešová, 2017). Od dob Sigmunda Freuda je sexualita vnímána jako silný biologický pud, který výrazně ovlivňuje lidský vývoj a jednání. (Fafejta, 2004)

„Sexualita je součástí kvality bytí člověka, důležitou součástí jedince. Je jednou z nejjintimnějších forem prožívání jedince, potřebou emočního naplnění v koexistenci s druhým člověkem. Sexualitu bychom neměli pojímat jen z pohledu dospělé sexuality, je to jako bychom brali výsek z života člověka bez jeho minulosti a bez jeho budoucnosti.“ (Štěrbová et al., 2007, str. 7).

Podle Fafejty (2016) je sexualita sociální interakcí a jako každá jiná mezilidská interakce se musí podřizovat normám, pravidlům a očekáváním společnosti.

Koliba, Weiss, Němec, & Dibonová (2019) definuje sexualitu jako soubor projevů rozdílnosti pohlaví, který je tradičně spojován pouze s binárním vnímáním pohlaví. Každý jedinec projevuje svou sexualitu jedinečně podle vlastních dispozic a projevů. Dnes je tento tradiční model výrazně ovlivněn akceptací homosexuality, feministickými směry, transsexualitou a asexualitou.

Lze tedy shrnout, že pojetí sexuality nelze v lidském životě podceňovat. Je to základní potřeba každého jedince, která se dotýká nejen fyziologických, ale i psychických a emocionálních aspektů. Autentické prožívání sexuality bez omezení přispívá k emocionálnímu naplnění a celkovému štěstí jedince.

2.2 LGBTQ

Spektrum sexuálních menšin je často označováno jako LGBTI (lesbická, gay, bisexuální, transgender a intersexuální) menšina. (Beňová et al., 2007). V širším kontextu se používá zkratka LGBTQ, která zahrnuje jednotlivce s různými sexuálními orientacemi a genderovými identitami: lesby, gayové, bisexuálové a transgenderové osoby. Písmeno "Q" může znamenat "questioning" (explorace vlastní sexuality) nebo "queer", případně obojí (Smetáčková & Braun, 2009).

Termín **lesba** a **gay** jsou určeny pro osoby citově a sexuálně zaměřené na stejné pohlaví a je pro nich používán pojem „homosexuálové“ (Beňová et al., 2007).

Bisexualita zahrnuje přitažlivost k lidem obou pohlaví. Tento pojem začal být více diskutován v osmdesátých letech díky práci odborníků jako Vivien Cass a Eli Coleman. Studie naznačují, že bisexualita je častější u žen, avšak definice je stále nejasná. Čeští sexuologové Brzek a Pondělíčková - Mašlová zjistili, že skutečné případy bisexuality jsou vzácné, protože lidé často nejsou trvale přitahováni oběma pohlavími. Někteří zahraniční autoři považují bisexualitu za přechodnou fázi vývoje sexuální identity, která se může později změnit v jednu z hlavních sexuálních orientací (Beňová et al., 2007).

Pojem **transgender** může být definován různými způsoby. Často se používá jako označení pro jedince, jejichž vnitřní pocit přináležitosti k určitému pohlaví (genderu) není shodný s pohlavím (genderem), které jim bylo přiřazeno při narození (například člověk určený jako muž při narození se cítí být ženou). Někteří jedinci, kteří se identifikují jako transgender, necítí svou existenci jako přináležející k žádné z tradičních genderových kategorií (muž – žena), ale spíše se cítí někde mezi nimi nebo mimo ně (Čechová et al., 2016). Teoretik genderu a transgenderový aktivista Alex Lorenzů říká v rozhovoru, že trans lidé čelí výraznému tlaku okolí i lékařské profese na to, aby dokázali, že jsou „správní“ muži či „skutečné“ ženy (Fafejta, 2016). Transsexualita není morální úchylka, ale také transsexuálové většinou nemají ani prostor to neustále druhým vysvětlovat. Je pro ně jednodušší chovat se tak, aby nikdo nikdy nezapochyboval o tom, že jsou „normální“ (Fafejta, 2004).

Intersexualita je nesmírně komplexní problém, jehož psychologické a sociální aspekty jsou mezi širší veřejností i LGBT komunitou jen velmi málo známy. Intersexuální lidé jsou jedinci, kteří se narodili s různou mírou biologických znaků obou pohlaví. Tito lidé se obvykle nehlásí k LGBT lidem, i když část z nich sdílí i menšinovou sexuální či pohlavní identitu (Beňová et al., 2007).

Sociolog Epstein (1994) uvádí, že **queer** odmítá představu, že existují pouze ženská a mužská těla a identity, a pokud je připuštěna nějaká alternativa k heterosexuality, tak pouze

homosexualita a ne již třeba bisexualita. Slovo "queer" se dříve považovalo za urážku pro homosexuální lidi, ale nyní ho někteří lidé přijímají jako obecný termín, zejména ti, kteří se cítí omezováni jinými popisky. Někteří však stále považují daný pojem za urážlivý, takže je vždy lepší se zeptat nebo počkat, až toto slovo použije samotná osoba, se kterou komunikujete (Grinberg, 2019). Homosexuální aktivisté tento výraz postupně přijali za svůj, a tím ho zbavili jeho negativního nádechu. Postupem času se termín začal používat pro jakoukoli identitu, která vybočuje z heterosexuálních očekávání, a s termínem se začali ztotožňovat lidé, kteří s heteronormativitou nesouhlasili a chtěli žít mimo její mantinely (Fafejta, 2016).

Mládež se hlásí k LGBTQ ve stále větším počtu a v mladším věku než kdy jindy. Historicky vzato, téměř neexistovalo něco jako "gay teenager", protože bylo jen málo možností, jak se mladiství mohli hlásit k LGBTQ. Odborníci srovnávali studie o lesbických a homosexuálních mladých lidech během posledních 30 let a ukázali, že hlášené milníky ve vývoji sexuální identity - uvědomění si sebe sama, označení sebe sama a zpřístupnění identity LGB ostatním - jsou hlášeny v mladším věku u současných kohort (Russell et al., 2010).

2.2.1 LGBT+ práva v České republice

Dekriminalizace homosexuality v České republice se datuje od roku 1961. Po Sametové revoluci došlo k dalšímu pokroku v oblasti práv LGBT+ komunity, kdy byla stanovena jednotná hranice legálního věku pro pohlavní styk na 15 let pro všechny (dříve byla stanovena na 15 let pro heterosexuály a 18 let pro homosexuály). Antidiskriminační zákon přispěl k dosažení větší rovnoprávnosti gayů a leseb tím, že zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace.

V roce 2006 bylo v České republice legalizováno registrované partnerství pro páry stejného pohlaví, což byl důležitý krok směrem k uznání práv LGBT+ komunity. Tento zákon umožňuje stejnopohlavním párům některá právní práva a povinnosti, které mají heterosexuální manželé, avšak neumožňuje adopci dětí ani společné opatrovnictví.

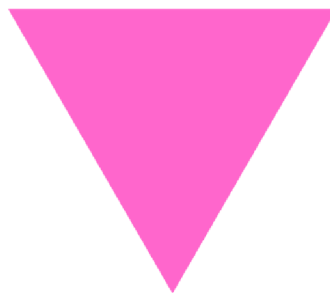
LGBT+ komunita v České republice stále čelí předsudkům, diskriminaci a násilí. Podle výzkumu veřejného obhájce práv z roku 2019 si pouze třetina české populace myslí, že zde dochází k diskriminaci LGBTI+ osob, zatímco tři čtvrtiny LGBTI+ respondentů se domnívají opačně. Přibližně 15 % LGBTI+ osob zažilo fyzické či sexuální násilí nebo výhrůžky. Alarmující je, že většina případů diskriminace nebo nenávisti vůči LGBTI+ osobám nejsou hlášeny policii.

Veřejná strategie odstraňování bariér a rovnosti pro LGBTI+ osoby v ČR 2021–2026 představuje důležitý krok směrem k ochraně jejich práv a zlepšení jejich života v České republice (Titěra, 2022).

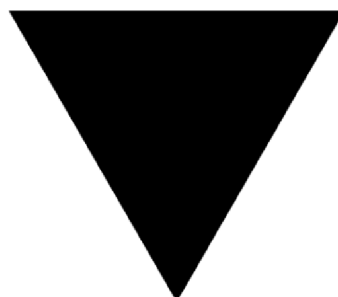
Sněmovna také schválila novou verzi občanského zákoníku, podle které budou páry stejného pohlaví pravděpodobně moci uzavírat partnerství s většinou práv, která mají heterosexuální manželé a manželky. Podle schválené novely by po uzavření partnerství lidé mohli například pobírat vdovský důchod. Nicméně se předpokládá, že osvojení dítěte by bylo možné pouze tehdy, pokud by jedním z partnerů byl biologický rodič. Novela by měla být účinná od roku 2025, odkdy by stejnopohlavní páry také už nemohly vstupovat do nynějšího registrovaného partnerství (iROZHLAS.cz, 2024).

2.2.2 Symboly LGBT+

Trojúhelníky – barevné trojúhelníky mají svůj původ v temných dobách nacistického Německa a holocaustu a jsou jedním z nejstarších symbolů LGBT+ komunity. Přestože mohou tyto symboly vyvolávat nepříjemné pocity spojené s degradací osob, dnešní LGBT+ komunita je přijala a používá je jako znak hrdosti.

Obrázek 1: Růžový trojúhelník (Kováčiková, 2020)

Obrázek 2: Černý trojúhelník (Kováčiková, 2020)

Obrázek 3: Růžový a žlutý trojúhelník (Kováčiková, 2020)

Duhová vlajka - Duhová vlajka byla vytvořena v roce 1978 umělcem a aktivistou za práva LGBT+ lidí Gilbertem Bakerem na žádost tehdejšího homosexuálního politika Harveyho Milka. Symbol měl být účinným nástrojem propagace a podpory LGBT+ komunity. Původní verze vlajky obsahovala osm barev, které symbolizovaly různé hodnoty a aspekty života. K těmto barevným prvkům patřila růžová (sexualita), červená (život), oranžová (zdraví), žlutá (sluneční světlo), zelená (příroda), tyrkysová (umění), modrá (mír) a fialová (duše, duchovno). Nicméně kvůli nedostupnosti látky v růžové barvě byla tato barva brzy po uvedení vlajky změněna na tyrkysovou. Od roku 1979 se používá duhová vlajka ve své dnes známé podobě, která symbolizuje různorodost a hrdost LGBT+ komunity.

Obrázek 4: Duhová vlajka (Kováčiková, 2020)

Obrázek 5: Vlajka bisexuálů (Kováčiková, 2020)

Obrázek 6: Vlajka intersexuálů (Kováčiková, 2020)

Černý prsten – nosí se na prostředníku pravé ruky a identifikuje osobu jako asexuála

Labrys – jedná se o oboustrannou sekeru, která symbolizuje lesbické ženy

Fialky – symbol homosexuality mezi ženami, inspirované dílem antické básnířky Sappho

Řecké písmeno lamda – λ – začalo být používáno jako symbol Gay Activists Alliance po Stonewellských nepokojích. Zdůrazňuje jednotu LGBT+ komunity v době útlaku

Zelený karafiát – nosili to muži ve viktoriánské Anglii jako symbol homosexualitu. Nosil ho i spisovatel Oscar Wilde, který se svou homosexualitou netajil (Kováčiková, 2020).

2.2.3 LGBT a sexuální výchova na základní a střední škole

Při otevření diskuse na téma LGBT+ může dojít k různým reakcím mezi studenty. Je důležité si uvědomit, že reakce, které obsahují nepřátelské nebo nerespektující postoje vůči LGBT+ komunitě, či chování, které by mohlo zranit konkrétní jedince v této skupině, by neměly zůstat bez odezvy učitele.

Odpovídající reakce mohou zahrnovat použití argumentů a faktů, avšak je nutné se vyvarovat situacím, které by mohly vyvolat argumentační střety mezi studenty a učitelem, což by mohlo být vnímáno jako vnucování názorů z pozice autority.

Jedním z mnohých přístupů je zapojení ostatních členů třídy do diskuse a práce s různými pohledy na dané téma. Moderování diskuse vyučujícím a doplnění o faktické informace mohou vést k hlubšímu porozumění problematice a respektu vůči různorodosti (Čechová et al., 2016).

V oblasti vzdělávání existuje zásadní souvislost mezi společností a LGBT menšinou. V České republice se naštěstí nemůžeme konkrétně hovořit o systematickém šíření dezinformací nebo nenávislných postojů vůči LGBT lidem ve vzdělávacích institucích. Nicméně v minulosti se vyskytly pokusy o ovlivňování vzdělávání v tomto směru. Jedním známým případem je šíření publikace "Terapie homosexuality" v letech 2003-2004, které se podařilo zastavit až po intervenování nevládních organizací. Tato publikace obsahovala názory na homosexualitu, které odporují vědeckým poznatkům a odbornému konsensu. Existuje obava, že se podobné aktivity mohou opakovat, a je třeba, aby vzdělávací instituce byly ve svém postoji k této problematice ostražitě. Školení učitelů a odborníků v primární prevenci by mohlo přispět k lepší informovanosti v této oblasti.

Je důležité poznamenat, že nedostatek informací o LGBT+ tématech ve vzdělávacím systému je problémem. Některé kurikulární dokumenty sice obsahují učební plány, které podporují toleranci a sexuální výchovu, ale často se vyhýbají konkrétní diskusi o LGBT+ otázkách. Terénní zkušenosti ukazují, že mnoho učitelů se této problematice vyhýbá a nedostatečně informuje své studenty.

Šikana je dalším závažným problémem, kterým čelí LGBT+ studenti. V USA bylo zjištěno, že studenti s LGBT+ identitou jsou čtyřikrát častěji obětí šikany než jejich heterosexuální vrstevníci. Podobné situace jsou známé i v západoevropských zemích a v České republice. Je třeba věnovat pozornost projektům zaměřeným na prevenci a řešení šikany, aby se podobné tragédie, jako byly vražda Lawrence Kinga a sebevražda Carla Walker-Hoovera, nestaly běžnou realitou v životech LGBT+ mladých lidí. (Russell et al., 2010).

2.3 Homofobie

Homofobie představuje obavu či strach spojený s homosexualitou a jednotlivci s homosexuální orientací. Tyto pocity mohou vyvolávat odpor, nepřátelství a dokonce nenávisť, což v některých případech může vést k diskriminaci, zesměšňování či ubližování homosexuálním jedincům (Smetáčková & Braun, 2009).

Homosexualita je dnes předmětem rozsáhlého zkoumání napříč různými akademickými disciplínami. Nepřiměřený strach z homosexuality se často nazývá homofobie. Anderson (2009) zkoumá koncept homohysterie, což je obava, že budou jedinci mylně považováni za homosexuály. McCormack & Anderson (2014) přidávají, že "homohysterie ovlivňuje regulaci genderového chování heterosexuálních mužů". Společnosti procházejí třemi fázemi v reakci na homofobii a homohysterii: od období homo-erasure, přes homohysterii až k období inkluze. Je proto nezbytné brát v úvahu sociální kontext při zkoumání homofobie a homohysterie (Piedra et al., 2016).

2.3.1 Homofobní šikana

Tato forma šikany často vychází ze stereotypů spojených s gayi, lesby, bisexuálními a transgender jedinci a může se zaměřovat i na chlapce s feminním chováním a dívky s maskulinními rysy, bez ohledu na jejich skutečnou sexuální orientaci či genderovou identitu.

Mezi konkrétní projevy patří fyzické napadání, poštuchování, nucení k určitým činnostem, vyčleňování z kolektivu, posměšky, vyhrožování, zneužívání a další.

Některé projevy této šikany mohou dosáhnout extrémních forem, jako jsou tzv. hate crimes (zločiny, které cílí na osoby kvůli jejich etnickému původu, rasové příslušnosti, sexuální identitě apod.) (Čechová et al., 2016).

2.3.2 Projevy homofobie ve školním prostředí

Homofobie je termín používaný pro nepřátelské postoje a chování vůči homosexuálním lidem. Tento pojem zavedl Američan George Weinberg již v druhé polovině šedesátých let, ale do širšího povědomí se dostal spíše až díky jeho knize *Society and the Healthy Homosexual*, která byla vydána v roce 1972. Brzy se však objevily negativní reakce, kdy lidé začali brát tento pojem za fobii, čili duševní poruchu, a proto v odborné literatuře proběhlo několik pokusů nahradit slovo homofobie jiným výrazem. Přes několik návrhů se ani jeden výraz neuchytil a zdá se, že slovo homofobie již zůstane v našem slovníku.

Projevy homofobie ve školním prostředí se odrážejí v různých aspektech, které lze rozdělit na formální a neformální vzdělávací obsah. V oficiálním vzdělávacím programu by neměly být místo pro homofobní předsudky, neboť rámcové osnovy zdůrazňují důležitost respektu vůči všem jednotlivcům. Bohužel však stále existuje nedostatek materiálů, které by učitelům různých předmětů pomáhaly integrovat tyto aspekty do výuky.

Pokud jde o neformální vzdělávací obsah, jako je atmosféra v pedagogickém sboru, vztahy v kolektivu studentů, komunikace mezi učiteli a žáky či celková atmosféra ve škole, zde může být způsob, jakým škola funguje, buď podporující nebo potlačující inkluzivní prostředí. Je také důležité sledovat, jak jsou zobrazeny genderové role ve výukových materiálech a prostředí školy obecně. Celkově je sexuální problematika náročným tématem pro výuku, neboť často vyžaduje osobní sebevědomí učitelů a učitelek a překonání kulturních tabu spojených se sexualitou (Smetáčková & Braun, 2009).

Výsledky ukazují, že heterosexistické a homofobní chování je patrné zejména ve výuce tělesné výchovy, přičemž učitelé jsou si těchto chování vědomi. Studenti používají homosexuálně zaměřený jazyk jako nástroj diskriminace homosexuálů a leseb. Tento jazykový projev není mezi učiteli běžný, avšak když se vyskytuje, je častější a zřetelnější u mužských učitelů.

V posledních letech se objevuje několik studií, které naznačují, že začlenění vzdělávání o homofobii do akademického kurikula může zlepšit inkluzi ve smíšených třídách (Toomey, McGuire & Russell, 2012). Bohužel však stále existují oblasti ve výchově a vzdělávání, kde je otevřené řešení tohoto tématu stále překážkou, někteří pedagogové tvrdí, že výuka sociálních otázek nepatří do jejich práce ve třídě (Piedra et al., 2016).

Mezi projevy homofobního obtěžování a šikany řadíme:

- Vtipy, obrázky, komentáře o homosexualitě, bisexualitě a transsexualitě, které jsou zesměšňující a urážlivé a které nejsou směřovány na konkrétní osoby, tedy nejsou adresné a tím vytvářejí nepřátelskou atmosféru vůči homosexuálním, bisexuálním a transsexuálním lidem (dále jen ne-heterosexualitu)
- Verbální poznámky vůči konkrétním dívkám a chlapcům, kteří zdůrazňují jejich ne-heterosexualitu a jsou vůči nim urážlivé
- Gesta, mimické výrazy, pohyby nebo obrázky používané vůči konkrétním dívkám a chlapcům, kteří nemístně zdůrazňují jejich ne-heterosexualitu
- Zasílání zesměšňujících či urážlivých e-mailů, či jiných vzkazů konkrétním ne-heterosexuálním dívkám a chlapcům

- Svlékání, intimní dotýkání nebo předstírání sexuálních pohybů vůči konkrétním ne-heterosexuálním dívkám a chlapcům
- Fyzické napadání konkrétních dívek a chlapců kvůli jejich ne-heterosexualitě
- Ignorování konkrétních dívek a chlapců kvůli jejich ne-heterosexualitě (Smetáčková & Braun, 2009).

Praktické nápady, jak působit proti nebo při vzniku homofobní šikany:

- Uznávat právo na vyjádření vlastní sexuality a genderu a nepopírat existenci LGBT+ identit
- Respektovat individuální sexuální preferenci a genderovou identitu
- V žádném případě neexponovat konkrétní studující
- Vyvarovat se hodnocení různých sexualit a genderových identit (neheterosexualita není dobrá, ani špatná, ale běžná součást života)
- Být dostupný/á a otevřený/á rozhovoru a podpoře
- Vymezovat se vůči posměškům a homofobním vtipům
- Používat korektní jazyk
- Vést žáky/žákyně k tomu, že všichni nejsou stejní, a k respektu k různorodosti
- Brát v úvahu možnost, že v každé skupině může být někdo LGBT+ (ještě neprošel coming (Čechová et al., 2016).

Závěrem tedy říci, že homofobní obtěžování a šikana mohou zahrnovat dlouhodobé používání zesměšňujících a urážlivých verbálních poznámek, gest, mimiky, pohybů, fyzické útoky a ignorování žáků a žákyň, kteří nevykazují heterosexuální orientaci nebo se neřídí tradičními genderovými rolí. Tyto projevy jsou často spojovány s přesvědčením, že heterosexualita je nadřazená vůči všem ostatním variantám sexuality (Smetáčková & Braun, 2009).

2.3.3 Gender a šikana

Jedním z klíčových organizujících principů, který formuje společnost i její vzdělávací systém, je gender. Tento princip je významným aspektem společnosti, ačkoliv je často spojen s řadou stereotypů, které mohou ovlivnit dívky/ženy a chlapce/muže a vést k jejich znevýhodnění.

V rámci genderové socializace ve školním prostředí existuje několik perspektiv, kterými lze přistupovat ke komunikaci mezi pedagogy a studenty, obsahu vzdělávání, školních výsledků a dalších aspektů. Gender označuje kulturní a sociální stereotypy a očekávání spojené s

jednotlivými pohlavími. Jde o sociální konstrukt, který se může lišit mezi různými společnostmi a lze ho sociálně měnit. Genderů nemusí být pouze dva; například homosexuální muž může mít odlišný gender než muž heterosexuální, protože jejich pojetí mužství může být různé. Teoreticky může být genderů nekonečně mnoho (Viktorinová, 2017).

V Latinské Americe například rozlišují dvě pohlaví – mužské a ženské – ale mají tři gendery: mužský, ženský a gender tvořený homosexuálními muži s ženským chováním. Naše společnost naopak gender a pohlaví často neodlišuje a předpokládá heterosexuální orientaci jako normu. Gender tedy od pohlaví v běžných sociálních situacích neodlišujeme (Fafejta, 2004).

Gender funguje jako organizační princip ve většině společností, což znamená, že sociální realita je strukturována podle dělení na ženské a mužské role, činnosti, prostory atd. (Smetáčková & Vlková, 2006).

Gender a školství

Škola je klíčovou institucí jak pro jednotlivce, tak pro společnost. Je místem, kde se žáci za pomoci učitelů a spolužáků seznamují s kulturou společnosti, získávají orientaci ve světě a připravují se na vstup do něj. Škola má také významný vliv na utváření genderové identity. Tento proces probíhá prostřednictvím formálního i neformálního kurikula. Formální kurikulum zahrnuje učivo a učebnice, zatímco neformální kurikulum zahrnuje poměr žen a mužů mezi učiteli, frekvenci a obsah jejich kontaktů se žáky a organizaci školních činností.

V učitelském povolání dominují ženy, tvoří více než dvě třetiny učitelů na základních školách. Toto vysoké zastoupení žen má vliv na veřejné vnímání tohoto povolání a také na vztahy mezi učiteli a žáky. Sociologické výzkumy ukazují, že převaha žen v učitelské profesi souvisí s nižší prestiží a finančním ohodnocením. I v České republice platí, že prestiž a plat učitelů stoupá se zvyšujícím se zastoupením mužů mezi učiteli. Navzdory stejnému vzdělání, délce praxe a ochotě k dalšímu vzdělávání jsou muži v průměru lépe placeni než ženy.

Přestože školy formálně zajišťují rovný přístup všem studentům, pobyt ve škole se pro dívky a chlapce v mnohém liší. Největší rozdíly se týkají přístupu učitelů, kteří s dívkami a chlapci komunikují odlišně, často aniž by si to uvědomovali. Tato komunikace zahrnuje očekávání, přímé a nepřímé jednání, hodnocení výkonů a zpětnou vazbu. Genderové zatížení se projevuje apriorně rozdílným přístupem k dívkám a chlapcům, který vychází z přesvědčení, že schopnosti a postavení žen a mužů ve společnosti jsou různé. Ve škole se od dívek očekává, že budou mít zájem o jazykové a humanitní předměty, zatímco chlapci se více zaměřují na přírodovědné a matematické předměty. Tento rozdílný přístup pedagogů podporuje určité

zájmy u dívek a chlapců a odrazuje je od jiných. Na základních a středních školách mají dívky v průměru lepší známky než chlapci (Smetáčková & Vlková, 2006).

Školní třídy jsou specifickým druhem vrstevnických skupin, které jsou formálně založené a regulované činnostmi i pravidly, jež nastavuje škola. Zároveň v nich ale vznikají neformální kamarádské vztahy a odehrávají se aktivity dalece překračující požadavky definované žákovskou rolí. Jak na formální, tak na neformální rovině je školní třída platformou, kde se odehrává podstatná část genderové socializace dívek a chlapců. Jedná se ale o platformu obsahující několik třecích ploch – střet školních pravidel s kamarádstvím, střet deklarované genderové neutrality školního vzdělávání a genderové příslušnosti konkrétních dětí, střet různých genderových představ přináššených z rodinného prostředí atd. Tyto střety můžeme chápat jako problém, a to jak pro individuální vývoj, tak pro vědecké uchopení školní genderové socializace. Avšak lze k nim přistupovat i naopak jako k vědeckým i vývojovým výzvám (Smetáčková, 2016).

Genderová socializace

Socializace představuje proces, během kterého si jedinec osvojuje hodnoty, normy a vzorce chování charakteristické pro danou společnost. Tento proces propojuje sociologický a psychologický pohled na genderovou organizaci společnosti a zahrnuje osvojování si představ o genderovém řádu a formování vlastní identity v oblasti maskulinity a feminity.

V rámci socializačního prostředí patří škola vedle rodiny k jednomu z nejvýznamnějších faktorů. Skrze formální i neformální vzdělávací programy ovlivňuje škola vnímání reality, včetně genderových rolí a stereotypů. I přesto, že se moderní školství obvykle hlásí k genderové neutralitě, má škola podstatný podíl na formování genderových identit. Povinná školní docházka je zároveň nástrojem demokratizace společnosti, který poskytuje všem dětem, bez ohledu na jejich sociální a rasové zázemí, stejnou příležitost k vzdělání (Smetáčková, 2016).

2.4 Osobnost učitele

Proces výuky a výchovy klade na učitele značné nároky. Kromě profesních schopností, dovedností a vědomostí je důležitá i jeho osobnostní struktura, která mu umožňuje účinně působit ve všech aspektech výchovně-vzdělávacího procesu. Dobrý učitel je schopen nejen efektivně využívat pedagogické metody a komunikovat s žáky, ale také je motivovat a podporovat jejich osobní rozvoj.

Osobnost učitele se projevuje ve vztahu k vyučovaným tématům a žákům, kdy je klíčová schopnost porozumět jejich potřebám a individuálním rozdílům. Flexibilita, empatie, trpělivost a schopnost adaptace jsou klíčové vlastnosti, které umožňují úspěšně reagovat na různorodé výzvy v učebním prostředí.

Dynamika osobnostního vývoje učitele je rovněž důležitá. Učitelé se neustále učí a rozvíjejí, což zahrnuje jak pedagogické dovednosti, tak osobní růst. Kontinuální profesní rozvoj a reflexe vlastního pedagogického působení jsou nedílnou součástí kvalitního výkonu učitelské profese (Rychtecký & Fialová, 1998).

2.4.1 Učitel tělesné výchovy

Učitel tělesné výchovy má zvláštní roli v životě studentů, protože se zabývá nejen výukou sportu a tělesné aktivity, ale také formuje zdravé návyky a přispívá k celkovému fyzickému a mentálnímu rozvoji žáků. Jejich práce vyžaduje komplexní znalosti anatomie, fyziologie, sportovních technik a metodiky výuky tělesné výchovy. Kromě toho musí mít také schopnost komunikovat s žáky a motivovat je k aktivnímu životnímu stylu.

Úspěšný učitel tělesné výchovy je nejen zručným sportovcem, ale také inspirativním vůdcem a pedagogem. Musí být schopen vytvořit bezpečné a podpůrné prostředí ve třídě, které povzbuzuje žáky k zapojení a rozvoji jejich dovedností a sebevědomí. Důležitou součástí práce učitele tělesné výchovy je také využití různých metod a přístupů, aby byla výuka co nejefektivnější a přizpůsobená individuálním potřebám žáků.

Učitel tělesné výchovy často slouží jako vzor pro zdravý a aktivní životní styl. Jejich příklad a podpora mohou mít dlouhodobý vliv na žáky, což může vést k rozvoji zdravých návyků a postojů k pohybu a sportu.

Při popisu "modelu struktury osobnosti" učitele využíváme metod abstraktní profesniografické analýzy i výsledků výzkumů, s důrazem na jeho činnosti v přípravných, prognostických, realizačních a hodnotících fázích výchovně-vzdělávacího procesu. Z těchto aspektů lze vymezit následující faktory ve struktuře osobnosti učitele tělesné výchovy (Rychtecký & Fialová, 1998).

1. Tělovýchovně pedagogická zaměřenost	2. Vědomosti a dovednosti	3. Schopnosti	4. Vlastnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prestiž učitele tělesné výchovy ▪ zájem o tělesnou výchovu a sport ▪ vztah k dětem 	<p>Obecné:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ všeobecně vzdělávací <p>speciální:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tělovýchovné ▪ pedagogicko psychologické ▪ biomedicínské 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohybové ▪ didaktické ▪ percepční ▪ komunikativní ▪ organizační ▪ mentální a tvůrčí ▪ akademické 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mravní ▪ volní ▪ psychomotorické ▪ sociální role

Tabulka 1: Osobnost učitele tělesné výchovy (Rychtecký & Fialová, 1998)

2.4.2 Přístup učitele tělesné výchovy k sexualitě

Společnost bez sexuální diskriminace nespočívá pouze na sociálních strukturách, ale také na institucích jako jsou rodiny, školy a stát. Blaya, Debarbieux & Molina (2007), zdůrazňují roli školství, zejména tělesnou výchovu, kdy školy mají klíčový význam při výzvě tradičních genderových představ a budování nové genderové kultury, která respektuje rozdíly a podporuje vyvážené a rovnocenné vztahy mezi studenty.

Studie z 80. let minulého století ukázaly, že tělesná výchova je jednou z oblastí, která může být vylepšena, aby lépe refleктоvala naše pochopení sexuality a genderu (Piedra et al., 2016). Stav tělesné výchovy často odráží stereotypní představy o genderových rolích, které dlouhodobě přetrvávají a jsou stále zdůrazňovány. Například v několika studiích z devadesátých let se ukázalo, že homosexuální učitelé často skrývají svou sexuální orientaci kvůli obavám z diskriminace. To je způsobeno tlakem heteronormativity, která potlačuje odlišné sexuální identity.

Někteří výzkumníci zdůrazňují, že jedním z častých projevů diskriminace v rámci tělesné výchovy je používání hanlivého jazyka. Některé stereotypy spojené s homosexualitou, jako je představa o promiskuitě, vedly k obtěžování a diskriminaci gay učitelů, kteří mohou být považováni za nevhodné kvůli své profesi. Aby tomu zabránili, některé lesbické učitelky tělesné výchovy usilují o vykreslení tradičně ženských vlastností, aby dosáhly akceptace. V mnoha případech gay a lesbické učitele přiznávají, že udržují vzdálenější vztahy se svými studenty, aby se vyhnuli negativním reakcím. I přes společenský a právní pokrok jsou gayové a lesby stále vystaveni diskriminaci a negativním postojům v rámci tělesné výchovy (Piedra et al., 2016).

2.5 Tělesná výchova a sexualita

Tělesná výchova ve škole je důležitým nástrojem pro zlepšení identity studentů prostřednictvím jejich těla. Jak uvádí Vidiella (2007, 3), „tělesnost bude klíčová pro porozumění tomu, jak lidé čelí pravidlům nebo se jim brání“.

2.5.1 Homonegativita

Sexuální předsudky zahrnují široké spektrum negativních postojů, včetně homofobie, heterosexismu, homonegativity a nověji také bifobie a transfobie. Tyto postoje vycházejí z negativního hodnocení jednotlivce z důvodu jeho členství v určité skupině definované sexuální orientací. Výzkumy zdokumentovaly trvalé sexuální předsudky v různých sportovních prostředích, projevující se například negativními stereotypy, slovními útoky, sociální izolací a homofobním obtěžováním. Výzkumy také naznačují, že muži a starší sportovci obvykle vyjadřují negativnější postoje k gayům a lesbám než ženy a mladší sportovci (Baiocco et al., 2020).

Diamond & Sigmundson (1997) například člení lidský sexuální profil na pět složek podle akronymu PRIMO:

1. Genderový vzorec – konkrétní podoba femininity a maskulinity jedince a její vnější projevy prostřednictvím příslušné genderové role
2. Reprodukce – rozmnožovací schopnost
3. Pohlavní identita – základní prožitek příslušnosti jedince k mužům či ženám
4. Vzrušivost a fyziologické mechanismy – její určení závisí na objektu, k němuž je jedinec sexuálně přitahován (Janošová, 2008).

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním stanoveným cílem bakalářské práce je zjištění, jaký je přístup učitelů tělesné výchovy k sexualitě v hodinách tělesné výchovy na druhém stupni základních škol a středních školách na Uherskohradištsku.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Zjistit, jaký přístup mají vyučující k fyzickému dotyku žáků během výuky tělesné výchovy.
- 2) Zjistit vztah vyučujících tělesné výchovy k sexualitě.
- 3) Zjistit, jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k LGBT komunitě.

3.3 Výzkumné otázky

- 1) Jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k fyzickému dotyku žáků během výuky?
- 2) Jaký je vztah vyučujících tělesné výchovy k sexualitě?
- 3) Jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k LGBT komunitě?

4 METODIKA

Výzkum využil kvantitativního přístupu a pro sběr dat byl použit nestandardizovaný dotazník s názvem Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově (DOPS-S/TV) vytvořený doc. PhDr. Zbyňkem Svozilem, Ph.D., doc. PhDr. Danou Štěrbovou, Ph.D. a Mgr. Petrem Krolem v roce 2021. Dotazník zkoumá přístup k sexualitě u učitelů tělesné výchovy nebo trenérů a také u žáků nebo u sportovců. Obsahuje 64 výroků a je rozdělen do čtyř kategorií, které se týkají doteků, slovních projevů, genderu a postupů. Respondenti měli k dispozici sedm možných uzavřených odpovědí. Možnosti uzavřených odpovědí jsou silně souhlasím, souhlasím, mírně souhlasím, nedokážu se rozhodnout, mírně nesouhlasím, nesouhlasím, silně nesouhlasím.

V současné době probíhá sběr dat pro standardizaci dotazníků v rámci bakalářských a diplomových prací.

Na základě žádosti byl projekt schválen Etickou komisí FTK UP dne 27. srpna 2021 pod jednacím číslem 83/2021.

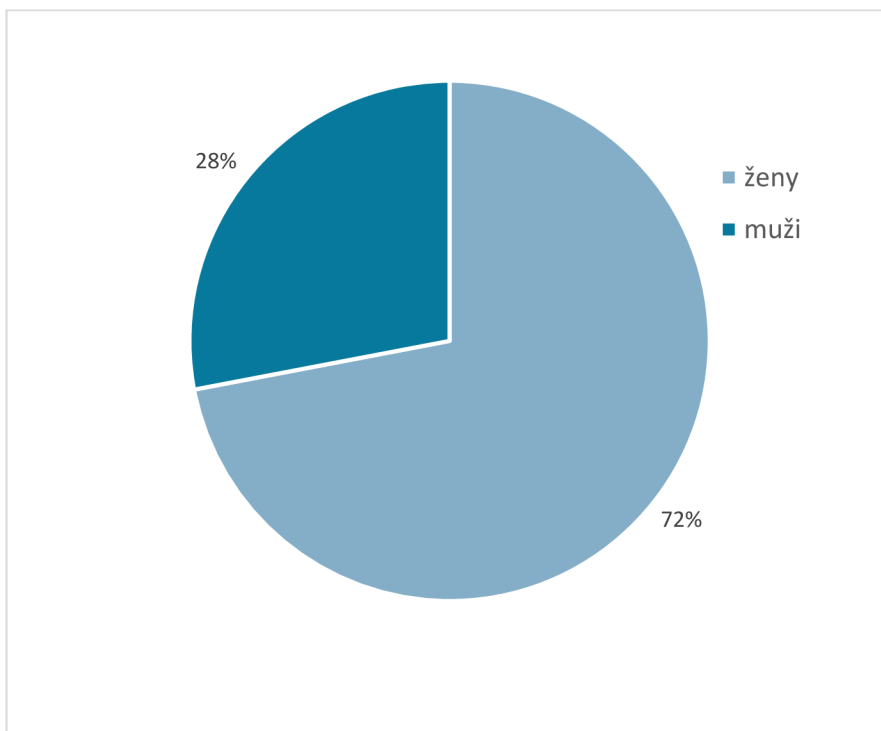
4.1 Výzkumný soubor

Demografické informace zahrnují údaje o pohlaví, věku a délce zaměstnání učitelů tělesné výchovy.

Obrázek 1 zaznamenává pohlaví respondentů, otázka byla v dotazníkovém šetření uzavřená.

Obrázek 1

Graf rozložení respondentů podle pohlaví

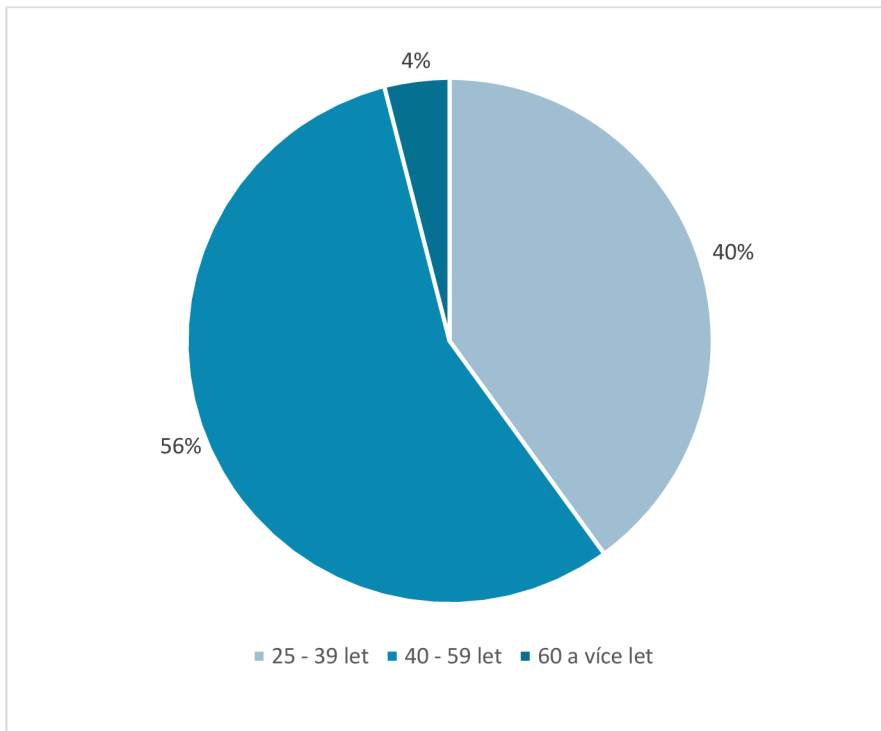

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 25 respondentů, z toho 18 (72 %) žen a 7 (28 %) mužů.

Obrázek 2 zaznamenává věk respondentů, otázka byla v dotazníkovém šetření otevřená a respondenti si psali vlastní odpověď.

Obrázek 2

Graf rozložení respondentů podle věku

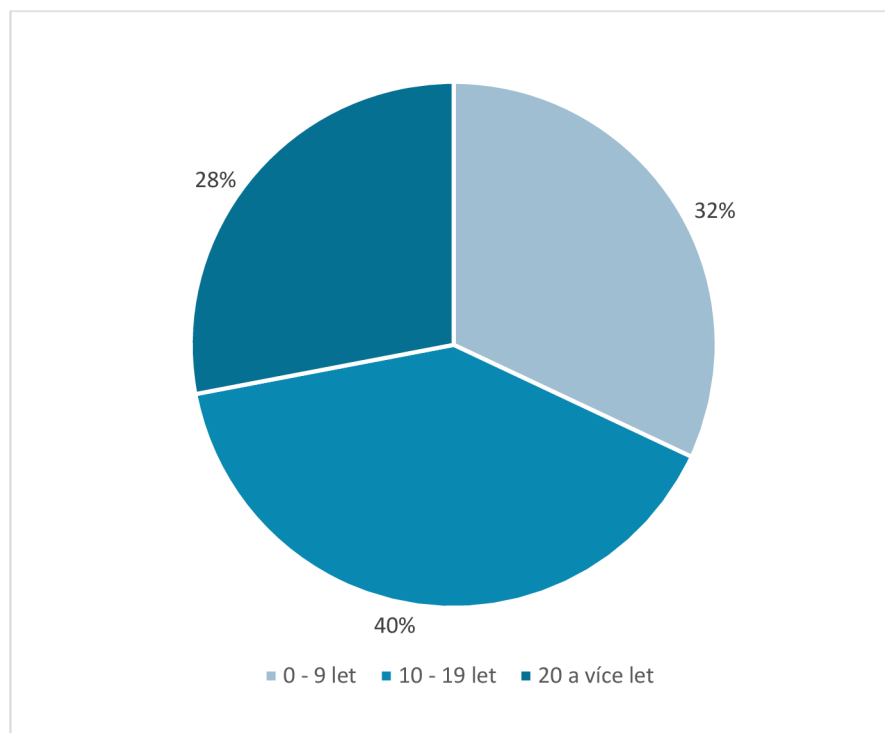

Rozdělení respondentů bylo provedeno do tří věkových skupin: ve skupině 25-39 let bylo zařazeno 10 (40 %) respondentů, ve skupině 40-59 (56 %) let bylo zahrnuto 14 respondentů a ve skupině 60 (4 %) a více let byl zahrnut 1 respondent. Nejmladšímu respondentovi bylo 25 let, zatímco nejstaršímu bylo 62 let.

Obrázek 3 zaznamenává délku zaměstnání jednotlivých respondentů, otázka byla v dotazníkovém šetření otevřená a respondenti si psali vlastní odpověď.

Obrázek 3

Graf rozložení respondentů podle délky zaměstnání

Respondenti byli rozděleni do tří skupin na základě délky jejich zaměstnání jako učitelé. V první skupině s dobou praxe 0-9 let bylo zařazeno 8 respondentů. Ve druhé skupině s pracovní zkušeností 10-19 let bylo zahrnuto 10 respondentů. Ve třetí skupině, která zahrnovala učitele s 20 a více lety praxe, bylo 7 respondentů. Učitel s nejkratší dobou praxe pracoval 1 rok a byl ve věku 26 let. Nejdelší praxi, 40 let, měl učitel ve věku 62 let.

4.2 Metody sběru dat

Pro výzkum byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat. K získání informací byl použit nestandardizovaný dotazník vytvořený doc. PhDr. Zbyňkem Svozilem, Ph.D., doc. PhDr. Danou Štěřbovou, Ph.D. a Mgr. Petrem Krolem z roku 2021.

Výzkumné šetření se uskutečnilo v období leden - duben 2024 online formou, využitím webové platformy Microsoft Forms, kdy pan ředitel/ředitelka základních a středních škol byli nejprve seznámeni s účelem průzkumu a následně poskytli svůj souhlas. Dotazníky byly poté rozeslány prostřednictvím elektronické korespondence vyučujícím druhého stupně základních škol a vyučujícím středních škol v okrese Uherskohradištsko. Každý vyučující byl seznámen s pokyny pro vyplnění dotazníku a měl dostatek času k jeho vyplnění.

4.3 Statistické zpracování dat

Data byla získána z webové stránky Forms.office.com, která byla přenesena prostřednictvím programu Microsoft Office Excel 2023 a následně zde byly odpovědi podle hodnotící škály 0 – 6.

Pro všechny grafy platila hodnotící škála následovně: 0 – silně nesouhlasím, 1 – nesouhlasím, 2 – mírně nesouhlasím, 3 – nedokážu se rozhodnout, 4 – mírně souhlasím, 5 – souhlasím, 6 – silně souhlasím.

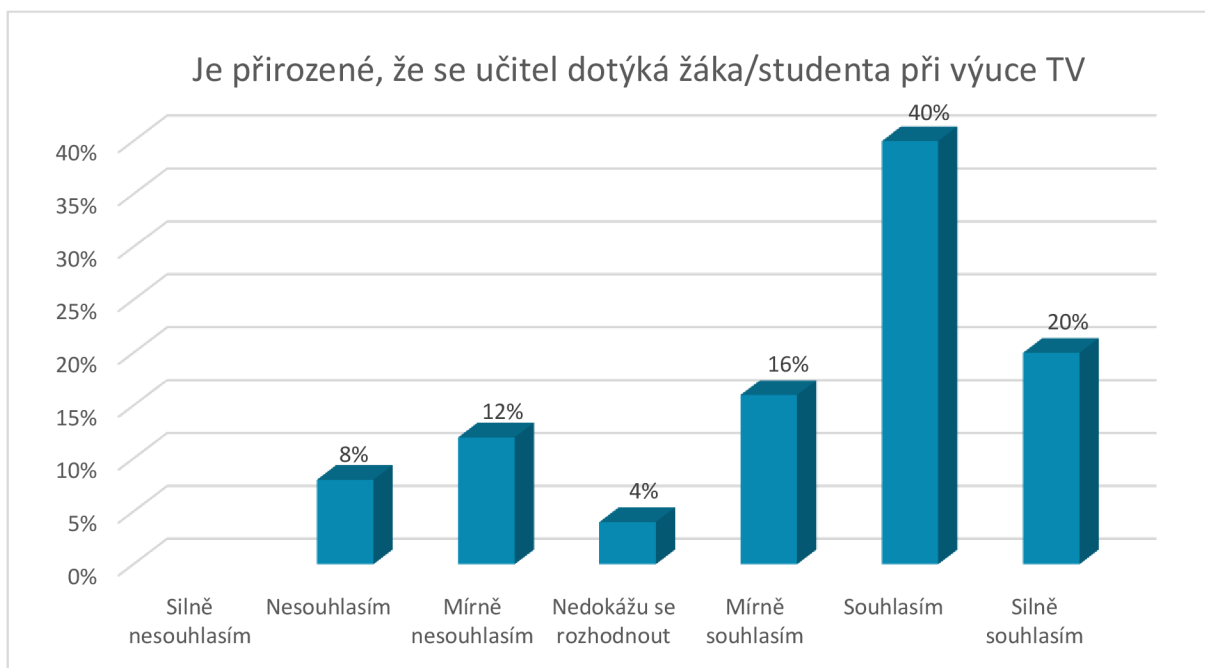
5 VÝSLEDKY

K dílčímu cíli číslo 1 odpovídá výzkumná otázka číslo 1 a váží se k nim grafy 4 až 12. Týkají se problematiky fyzické interakce mezi učitelem tělesné výchovy a žáky či studenty. Jednotlivé otázky se zaměřují na různé situace a motivace pro použití doteků v rámci výuky, zohledňují jejich vliv na výuku, bezpečnost a potenciální rizika spojená s nedovoleným nebo nevhodným chováním.

Obrázek 4 představuje otázku č. 1, která zněla: „Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV.“

Obrázek 4

Graf frekvence dotýkání se učitele žáků během výuky tělesné výchovy

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 15 (60 %) souhlasí nebo silně souhlasí s tvrzením, že je přirozené, když se učitel dotýká žáka/studenta při výuce tělesné výchovy. Dalších 4 (16 %) učitelů souhlasí mírně a 1 (4 %) se nedokáže rozhodnout. S tvrzením mírně nesouhlasí nebo nesouhlasí 5 (20 %) učitelé.

Obrázek 5 představuje otázky č. 2, 3, 4, které zněly:

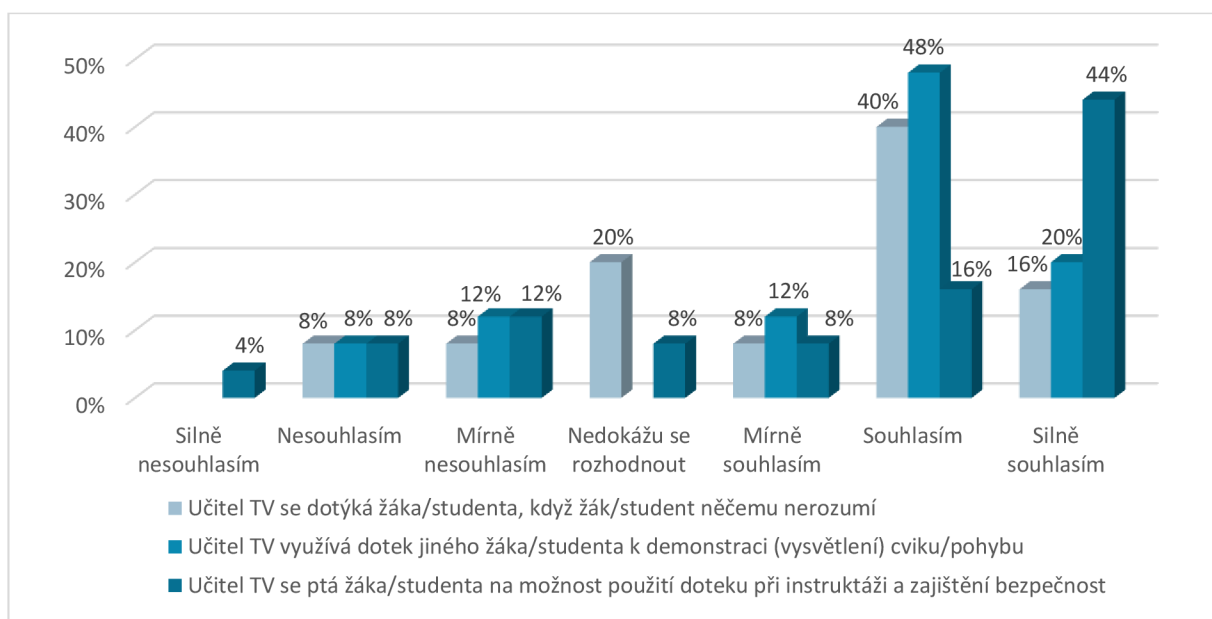
„Učitel TV se dotýká žáka/studenta, když žák/student něčemu nerozumí.“

„Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu.“

„Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti.“

Obrázek 5

Graf kontextů a důvodů dotýkání se učitele žáka/studenta během výuky tělesné výchovy

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů pouze 2 (8 %) nesouhlasí s tvrzením, že se učitel TV dotýká žáka/studenta, když žák/student něčemu nerozumí, a stejně tak pouze dva (8 %) učitelé s tímto tvrzením mírně nesouhlasí. Až 5 (20 %) respondentů se nedokáže rozhodnout. Opět pouze dva (8 %) mírně souhlasí, 10 (40 %) souhlasí a 4 (16 %) silně souhlasí.

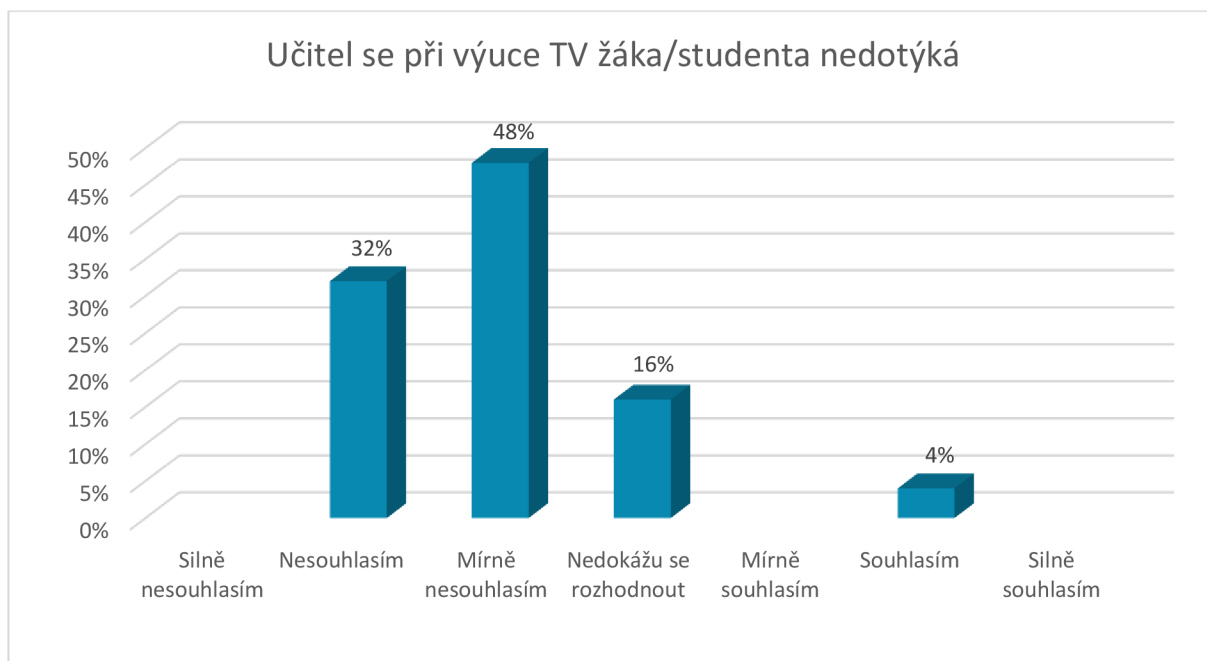
Z celkového počtu 25 oslovených učitelů pouze dva (8 %) nesouhlasí s tvrzením, že učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu. Mírně nesouhlasí 3 (12 %) učitelé, 3 (12 %) souhlasí, 12 (48 %) souhlasí a 5 (20 %) silně souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů jeden (4 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že se učitel TV ptá žáka/studenta na možnost doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti. S tímto tvrzením nesouhlasí 2 učitelé (8 %) a 3 (12 %) mírně nesouhlasí. Nedokáže se rozhodnout 2 (8 %) učitelé, další 2 (8 %) mírně souhlasí, 4 (16 %) učitelé souhlasí a 11 (44 %) učitelů silně souhlasí.

Obrázek 6 představuje otázku č. 5, která zní: „Učitel se při výuce TV žáka/studenta nedotýká.“

Obrázek 6

Graf frekvence absencí dotýkání se učitele žáka/studenta během výuky tělesné výchovy

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů celkem 8 (32 %) nesouhlasí a 12 (48 %) mírně nesouhlasí s tvrzením, že se učitel při výuce TV žáka/studenta nedotýká. 4 (16 %) učitelé se nedokáží rozhodnout, zatímco pouze jeden (4 %) učitel souhlasí s tímto tvrzením. Žádný z učitelů silně nesouhlasí, silně souhlasí nebo mírně souhlasí s tvrzením, že se při výuce tělesné výchovy žáků/studentů nedotýkají.

Obrázek 7 představuje otázky č. 6, 7, 8, které zněly:

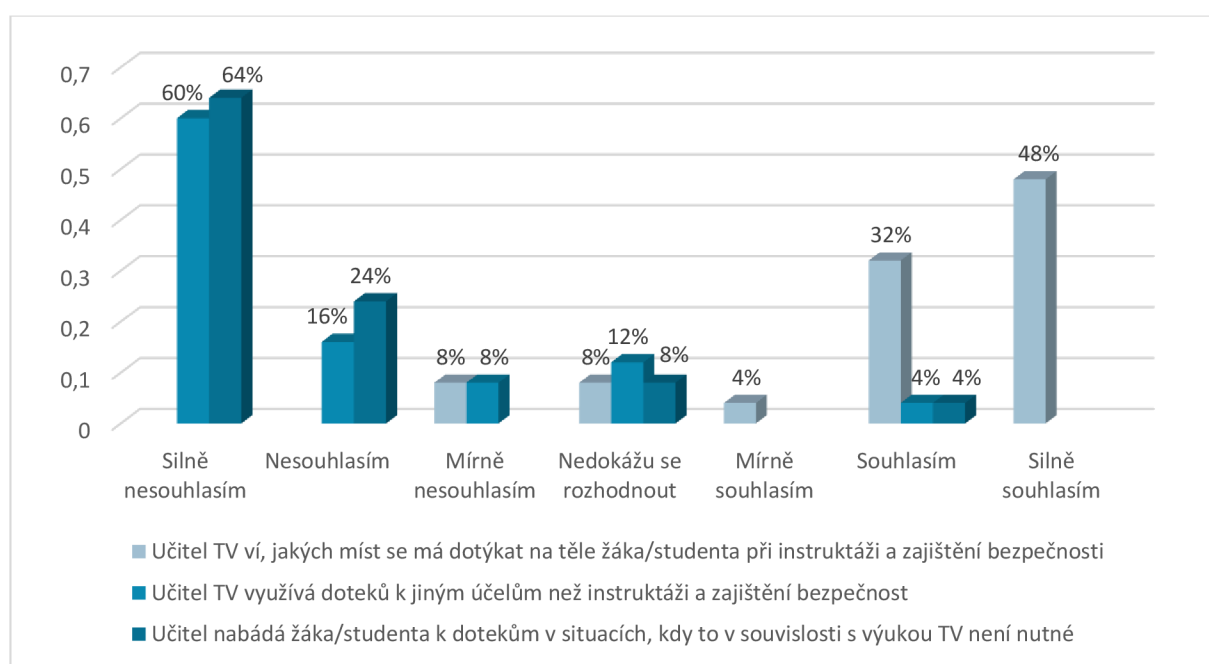
„Učitel TV ví, jakých míst se má dotýkat na těle žáka/studenta při instruktáži a zajištění bezpečnosti.“

„Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti.“

„Učitel nabádá žáka/studenta k dotekům v situacích, kdy to v souvislosti s výukou TV není nutné.“

Obrázek 7

Graf hodnocení učitelských postupů v používání doteků během výuky TV

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 12 (48 %) silně souhlasí, 8 (32 %) souhlasí a jeden (4 %) učitel mírně souhlasí s tvrzením, že učitel TV ví, jakých míst se má dotýkat na těle žáka/studenta při instruktáži a zajištění bezpečí. Pouze 2 (8 %) respondenti s tímto tvrzením mírně nesouhlasí a také se nedokáží rozhodnout.

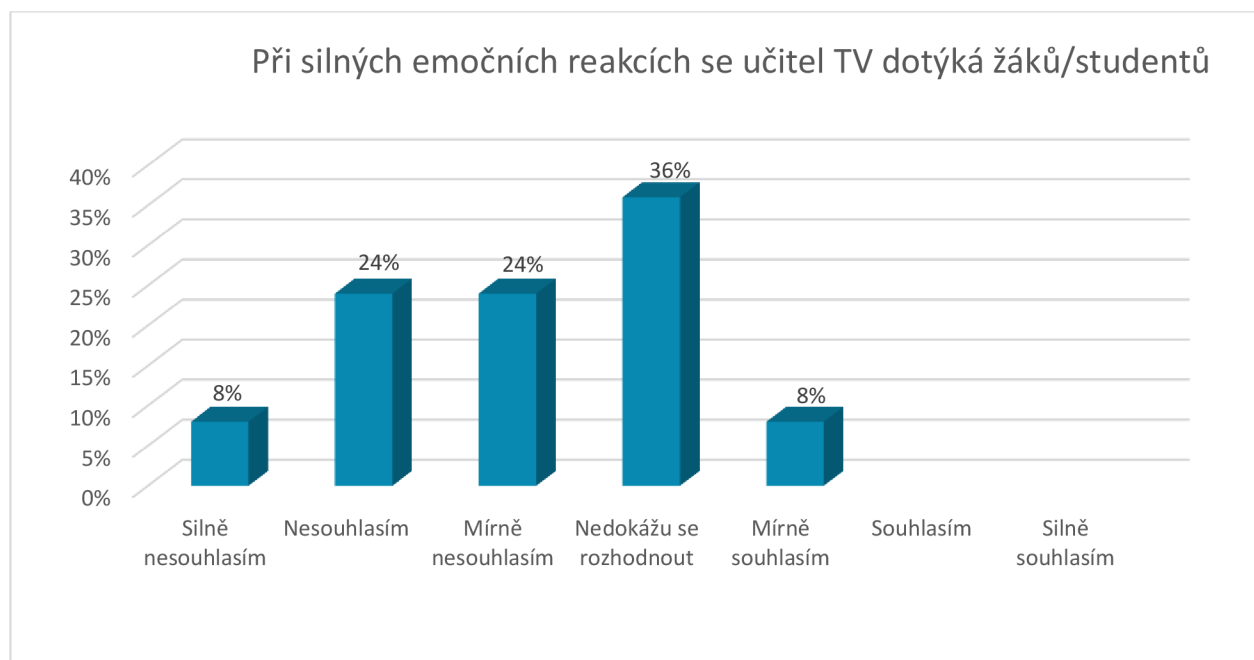
S dalším tvrzením, které je, že učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti, z celkového počtu 25 oslovených učitelů, je naopak více respondentů u negativních odpovědí. 15 (60 %) s tímto tvrzením nesouhlasí, 4 (16 %) nesouhlasí, dále 2 učitelé mírně nesouhlasí a 3 (12 %) se nedokáží rozhodnout. Pouze jeden (4 %) respondent souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů až 16 (64 %) učitelů silně nesouhlasí a 6 (24 %) nesouhlasí s tvrzením, že učitel nabádá žáka/studenta k dotekům v situacích, kdy to v souvislosti s výukou TV není nutné. Dva (8 %) se nedokáží rozhodnout a jeden (4 %) s daným tvrzením souhlasí.

Obrázek 8 představuje otázku č.9, která zněla: „Při silných emočních reakcích se učitel TV dotýká žáků/studentů.“

Obrázek 8

Graf postoje učitelů tělesné výchovy k dotýkání žáků/studentů při silných emočních reakcích

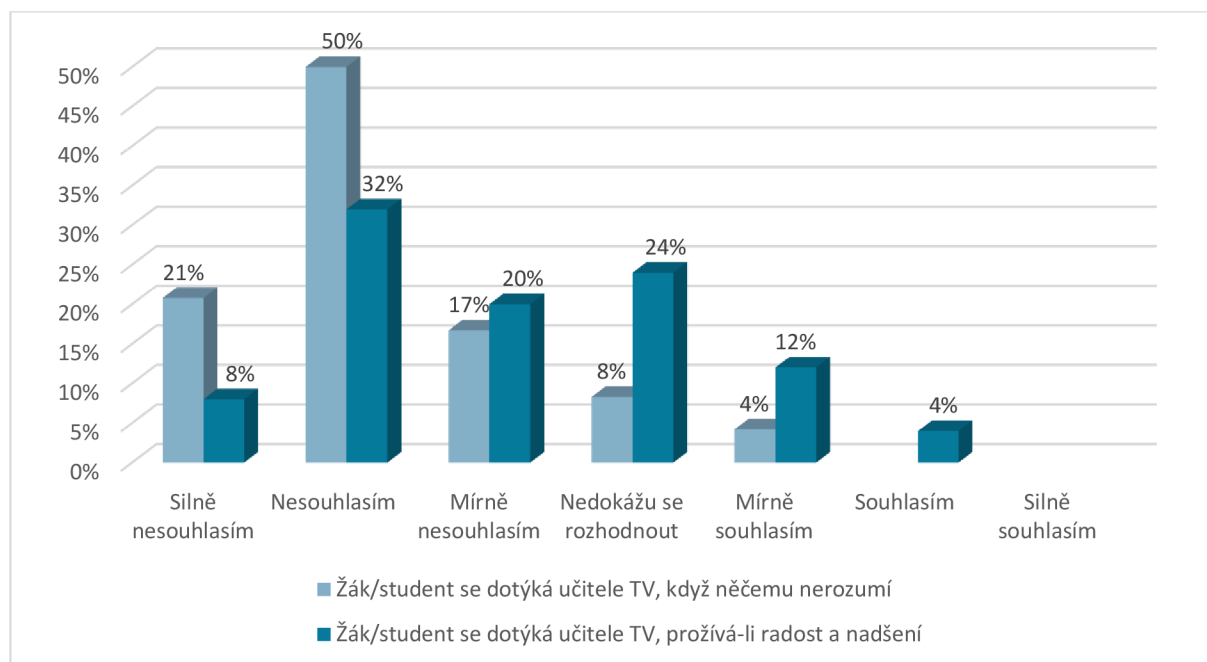

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 2 (8 %) silně nesouhlasí a 6 (24 %) nesouhlasí s tvrzením, že při silných emočních reakcích se učitel TV dotýká žáků/studentů. Dalších 6 (24 %) učitelů mírně nesouhlasí a 2 (8 %) mírně souhlasí. 9 respondentů (36 %) se nedokáží rozhodnout.

Obrázek 9 představuje otázky č. 10 a 11, které zněly:
 „Žák/student se dotýká učitele TV, když něčemu nerozumí.“
 „Žák/student se dotýká učitele TV, prožívá – li radost a nadšení.“

Obrázek 9

Graf frekvence doteků žáka/studenta učitele během výuky TV podle důvodu

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů v situacích, kdy se žák nebo student dotýká učitele tělesné výchovy, protože něčemu nerozumí, 5 (21 %) učitelů silně nesouhlasí, 12 (50 %) nesouhlasí a 5 (17 %) mírně nesouhlasí. Pouze 2 (8 %) učitelé se nedokáží rozhodnout a pouze jeden (4 %) mírně souhlasí s tímto tvrzením.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 2 (8 %) učitelé silně nesouhlasí s tvrzením, že žák/student se dotýká učitele TV, prožívá – li radost a nadšení, 8 (32 %) nesouhlasí a 5 (20 %) mírně nesouhlasí. Na druhou stranu, 5 (24 %) učitelů se nedokáže rozhodnout, 3 (12 %) mírně souhlasí a 1 (4 %) souhlasí s tímto tvrzením.

Obrázek 10 představuje otázky č. 12, 13, 14, které zněly:

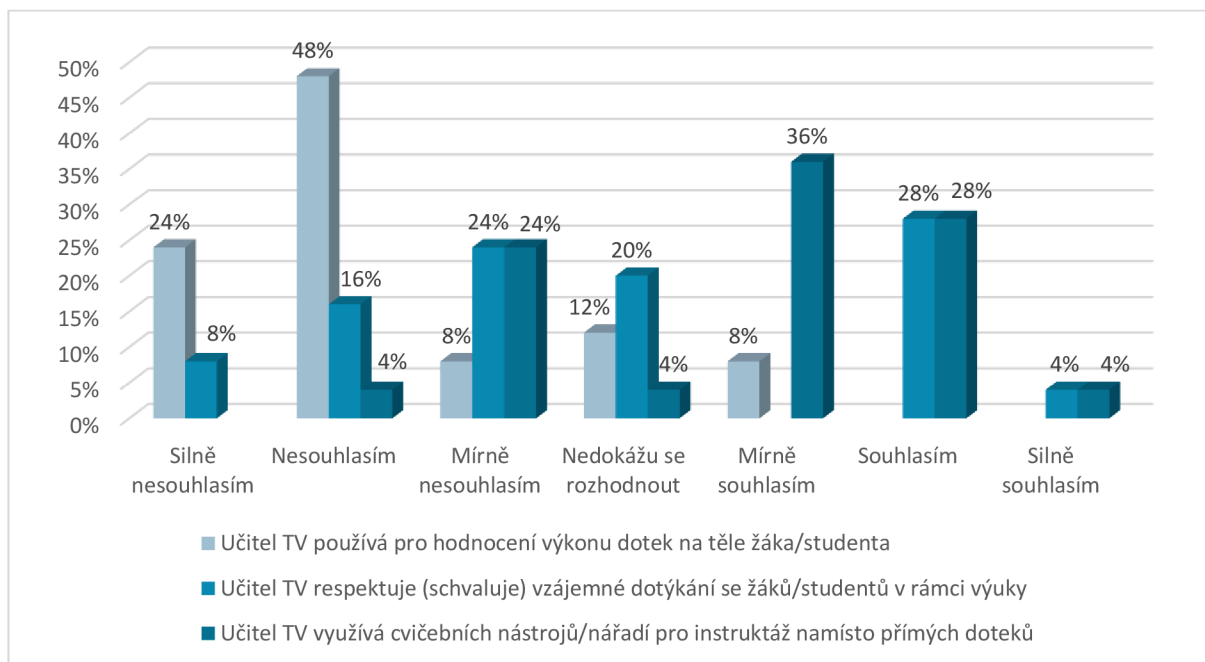
„Učitel TV používá pro hodnocení výkonu dotek na těle žáka/studenta.“

„Učitel TV respektuje (schvaluje) vzájemné dotýkání se žáků/studentů v rámci výuky.“

„Učitel TV využívá cvičebních nástrojů/nářadí pro instruktáž namísto přímých doteků.“

Obrázek 10

Graf postojů a praktik učitele tělesné výchovy vůči používání doteků a cvičebních nástrojů

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů na otázku, zda učitel používá dotek k hodnocení výkonu studentů, 6 (24 %) respondentů silně nesouhlasí a 12 (48 %) nesouhlasí. Mírně nesouhlasí 2 (8 %), mírně souhlasí také 2 (8 %), a 3 (12 %) učitelé se nedokáží rozhodnout.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů pouze 2 (8 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že učitel respektuje vzájemné dotýkání se studentů během výuky, dále 4 (16 %) nesouhlasí, 5 (20 %) mírně souhlasí, 5 (20 %) se nedokáže rozhodnout a 7 (28 %) souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů pouze jeden (4 %) silně nesouhlasí s tvrzením ohledně používání cvičebních nástrojů namísto přímých doteků, 9 (36 %) mírně souhlasí, 1 (4 %) se nedokáže rozhodnout a 7 (28 %) souhlasí. Silný souhlas byl vyjádřen pouze u druhého a třetího tvrzení s 4 %.

Obrázek 11 představuje otázky č. 15, 16, 17, které zněly:

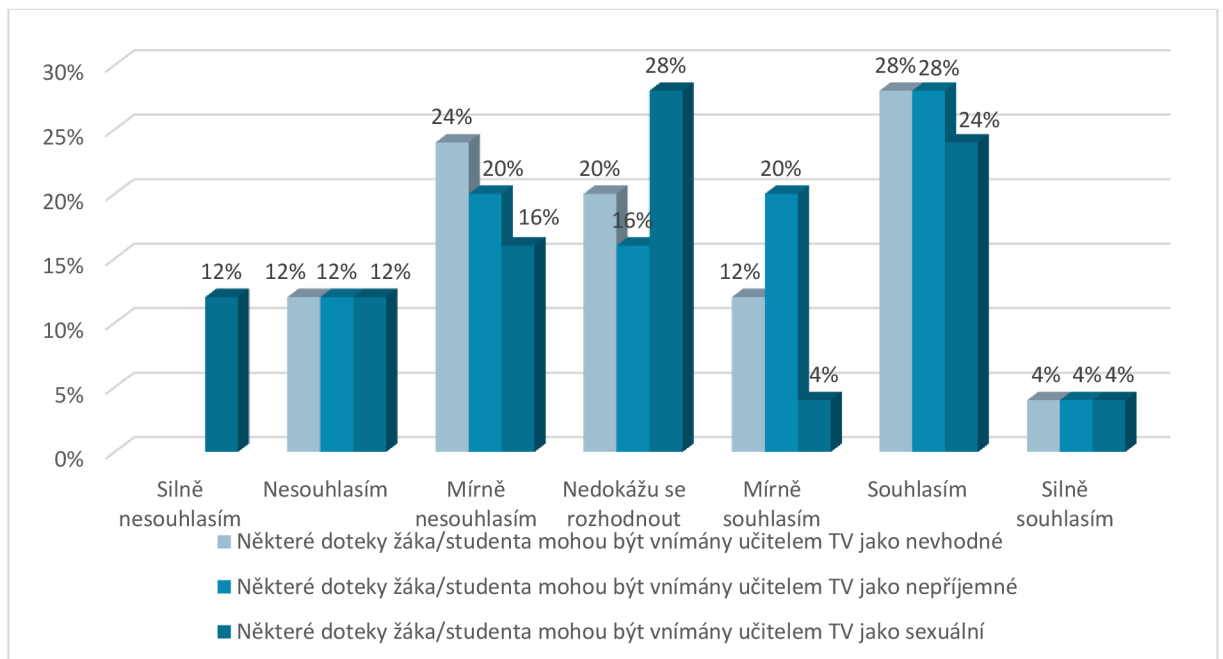
„Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné.“

„Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nepříjemné.“

„Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální.“

Obrázek 11

Graf percepce učitele tělesné výchovy ohledně vhodnosti a příjemnosti doteků žáka/studenta

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů, 3 (12 %) nesouhlasí s tvrzením, že doteky mohou být nevhodné, 6 učitelů s tímto mírně nesouhlasí a 5 (20 %) se nedokáže rozhodnout. Mírně souhlasí 3 (12 %) respondenti, souhlasí 7 (28 %) a silně souhlasí pouze jeden (4 %) učitel.

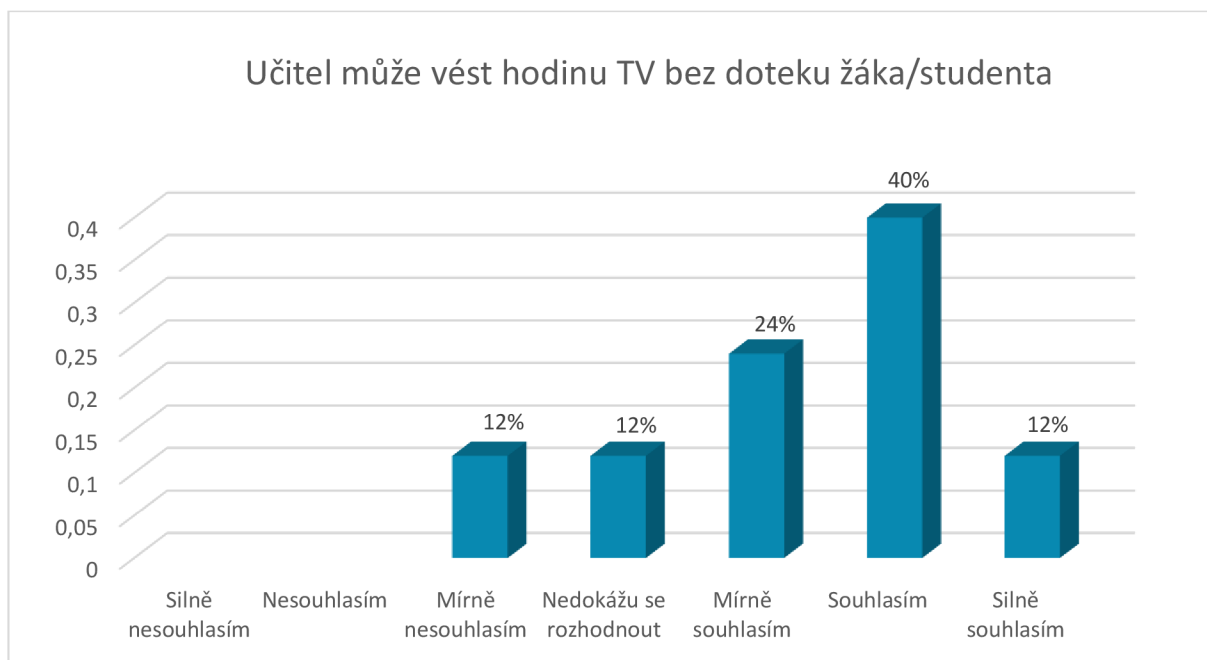
Z celkového počtu 25 oslovených učitelů s tvrzením, že některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nepříjemné, nesouhlasí pouze 3 (12 %) učitelé. S touto otázkou mírně nesouhlasí 5 (20 %) učitelů a 4 (16 %) se nedokáží rozhodnout. Až 5 (20 %) respondentů mírně souhlasí, 7 (28 %) souhlasí a silně souhlasí jeden respondent.

Z celkového počtu 25 respondentů silně nesouhlasí 3 (12 %) učitelé s tvrzením, že některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální, a stejně tak 3 (12 %) učitelů nesouhlasí. Mírně nesouhlasí 4 (16 %) respondenti. Až 7 (28 %) učitelů se nedokáže rozhodnout. Mírně souhlasí pouze jeden (4 %) učitel, souhlasí 6 (24 %) a silně souhlasí opět jeden (4 %) respondent.

Obrázek 12 představuje otázku č. 18, která zní: „Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta.“

Obrázek 12

Graf možnosti vedení hodiny tělesné výchovy bez doteku žáka/studenta

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 3 (12 %) silně souhlasí a 10 (40 %) souhlasí s tvrzením, že učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta. Dalších 6 (24 %) učitelů mírně souhlasí a 3 (12 %) mírně nesouhlasí, nedokáží se rozhodnout 3 (12 %) učitelé.

K dílčímu cíli číslo 2 odpovídá výzkumná otázka číslo 2 a k nim se váží grafy 13 a 14. Tyto grafy se zabývají tématem sexuality v rámci výuky tělesné výchovy a zkoumají postoje učitelů k této problematice. Tato témata byla zahrnuta do otázek číslo 39, 40, 56 a 57 v dotazníku.

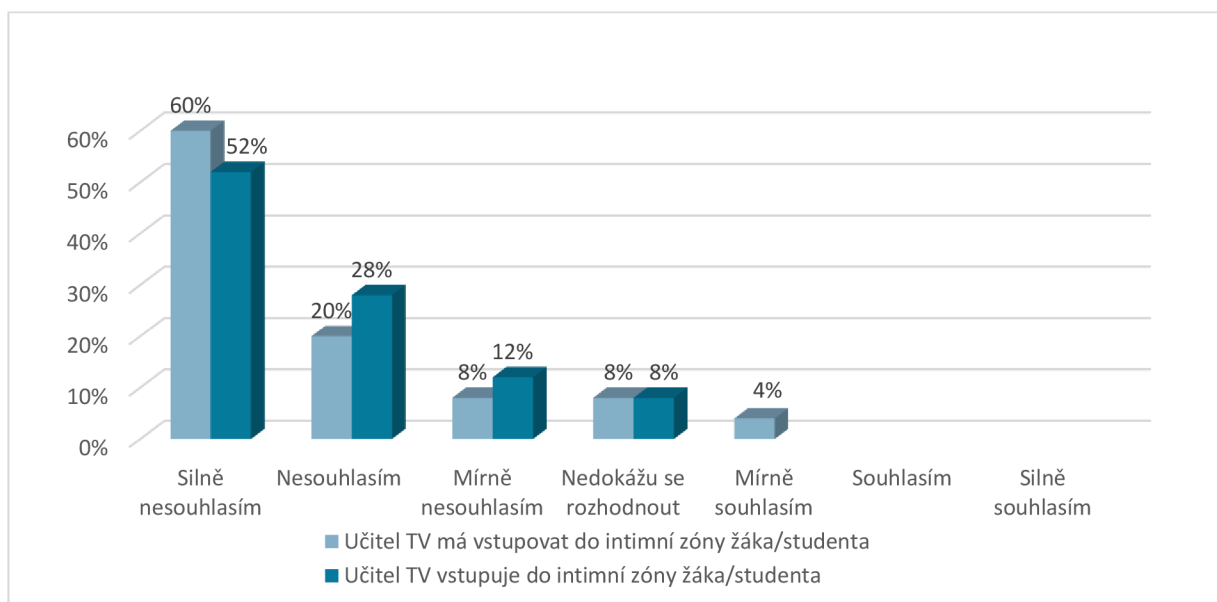
Obrázek 13 představuje otázky č. 39 a 40, které zní:

„Učitel TV má vstupovat do intimní zóny žáka/studenta.“

„Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta.“

Obrázek 13

Graf postoje a chování učitele tělesné výchovy k vstupu do intimní zóny žáka/studenta

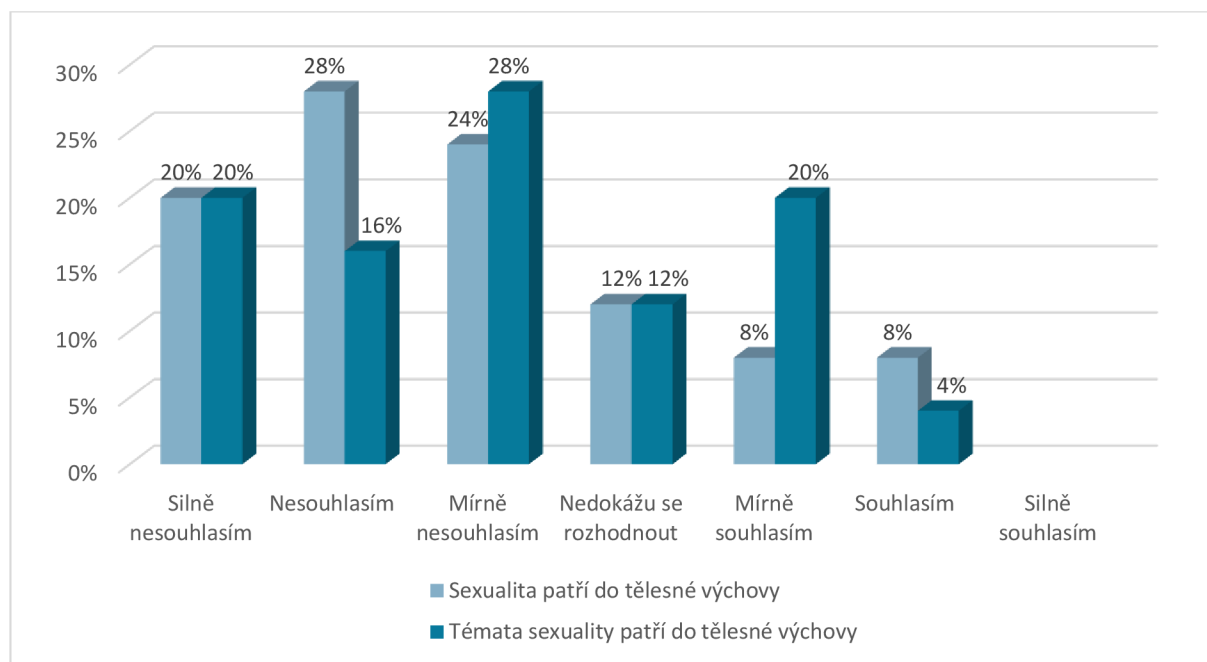
Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 15 (60 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že učitel TV má vstupovat do intimní zóny žáka/studenta, 5 (20%) respondentů s tím nesouhlasí, 2 (8 %) mírně nesouhlasí a 2 (8 %) se nedokáží rozhodnout, jeden (4 %) mírně souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 13 (52 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta, dalších 7 (28 %) respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí, 3 (12 %) mírně nesouhlasí a 2 (8 %) se nedokáží rozhodnout.

Obrázek 14 představuje otázky č. 56 a 57, které zní:
 „Sexualita patří do tělesné výchovy.“
 „Témata sexuality patří do tělesné výchovy.“

Obrázek 14

Graf sexuality v tělesné výchově

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 5 (20 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že sexualita patří do tělesné výchovy a dalších 7 (28 %) s tím nesouhlasí, 6 (24 %) mírně nesouhlasí a 2 (8 %) mírně souhlasí. 3 (12 %) respondenti se nedokáží rozhodnout.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů pouze jeden (4 %) souhlasí s tvrzením, že témata sexuality patří do tělesné výchovy, 5 (20 %) mírně souhlasí, 7 (28 %) mírně nesouhlasí, 4 (16 %) nesouhlasí a 5 (20 %) silně nesouhlasí. 3 (12 %) respondenti se nedokáží rozhodnout stejně jako u prvního tvrzení.

K dílčímu cíli číslo 3 odpovídá výzkumná otázka číslo 3 a váží se k nim grafy 15 a 16. Tyto grafy se zabývají tématem LGBTQ+ v rámci výuky tělesné výchovy a zkoumají postoje učitelů k této problematice. Tato témata byla zahrnuta do otázek číslo 45, 46, 47, 48, 58 a 59 v dotazníku.

Obrázek 15 představuje otázky č. 45, 46, 47, 48, které zní:

„LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni.“

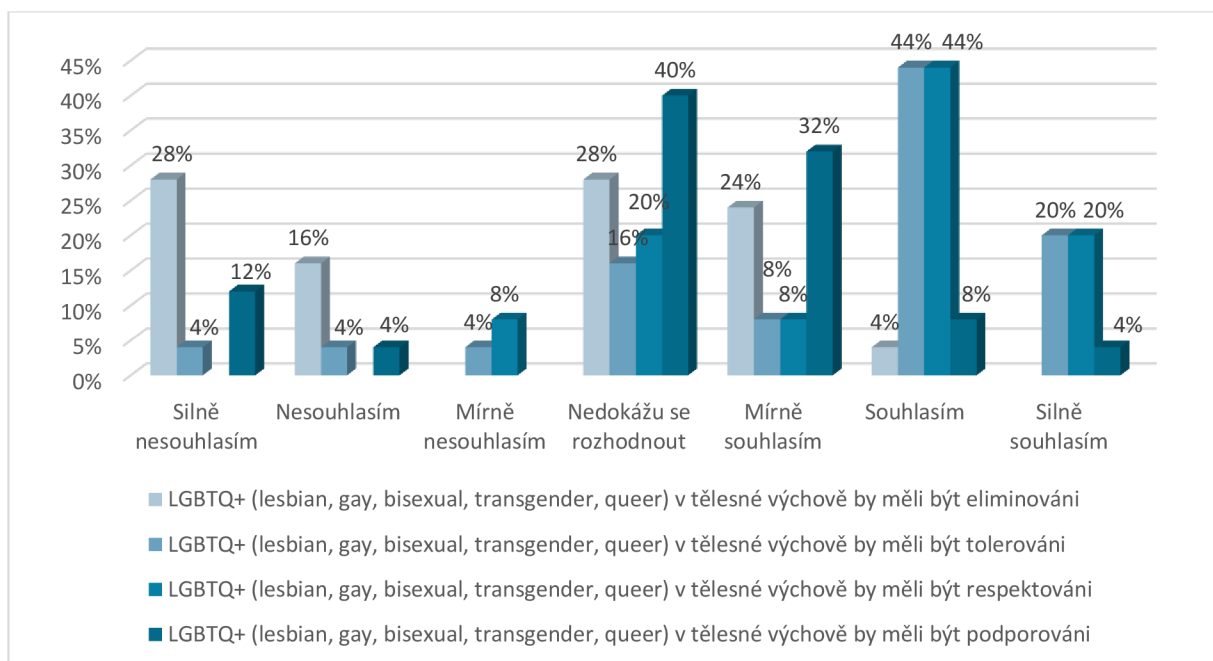
„LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni.“

„LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni.“

„LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni.“

Obrázek 15

Graf postoje učitelů vůči začlenění LGBTQ+ do tělesné výchovy

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 7 (28 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že by LGBTQ+ měli být eliminováni v rámci výuky tělesné výchovy, a 4 (16 %) s tímto tvrzením nesouhlasí. Nedokáže se rozhodnout 7 (28 %) učitelů. 6 (24 %) mírně souhlasí, jeden (4 %) souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů silně nesouhlasí jeden (4 %) s tvrzením, že LGBTQ+ by měli být v tělesné výchově tolerováni, taktéž jeden (4 %) respondent nesouhlasí a jeden (4 %) mírně nesouhlasí. Nedokáží se rozhodnout 4 (16 %) učitelé. Mírně souhlasí s daným tvrzením dva (8 %), až 11 (44 %) respondentů souhlasí a 5 (20 %) silně souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených respondentů pouze dva (8 %) mírně nesouhlasí s tvrzením, že LGBTQ+ by měli být respektováni v tělesné výchově. Nedokáže se rozhodnout 5 (20 %) respondentů. Mírně souhlasí pouze dva (8 %) respondenti, naopak až 11 (44 %) souhlasí a 5 (20 %) silně souhlasí.

Z celkového počtu 25 oslovených respondentů 3 (12 %) silně nesouhlasí s tvrzením, že LGBTQ+ by měli být v tělesné výchově podporováni. Jeden (4 %) s daným tvrzením nesouhlasí. Nejvíce odpovědí bylo u odpovědi, že se respondent nedokáže rozhodnout, těchto odpovědí bylo 10 (40 %). Mírně souhlasí s tvrzením 8 (32 %) respondentů, souhlasí dva (8 %) a pouze jeden (4 %) silně souhlasí.

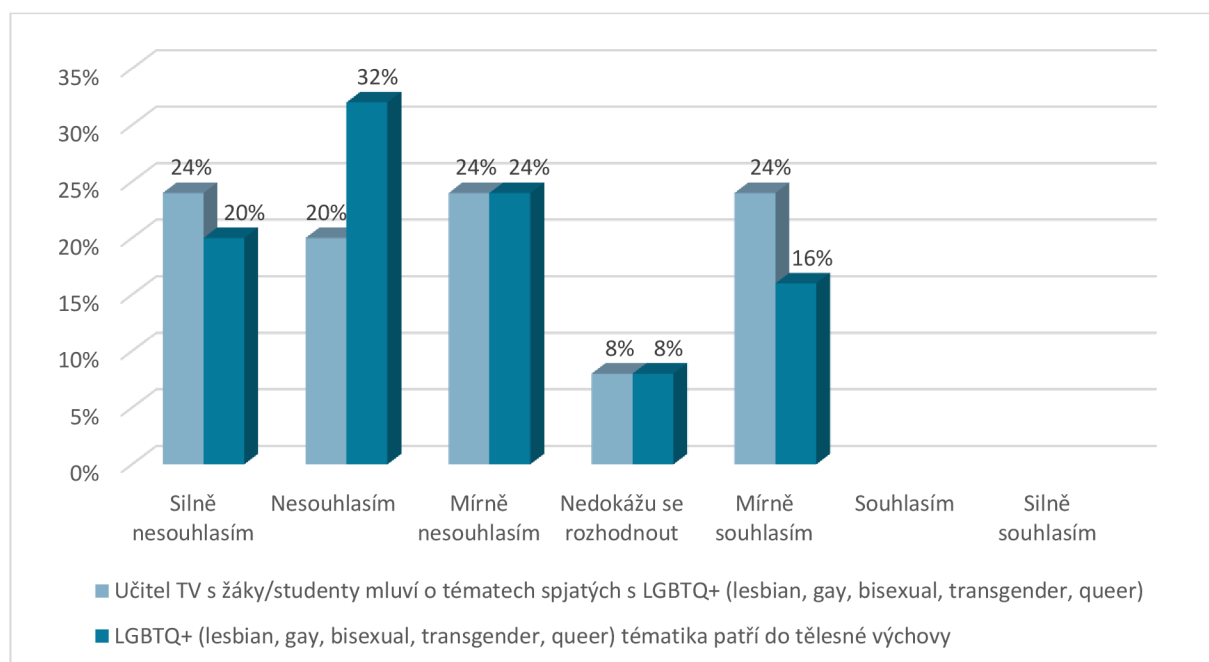
Obrázek 16 představuje otázky č. 58 a 59, které zní:

„Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer).“

„LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) tématika patří do tělesné výchovy.“

Obrázek 16

Graf diskuse a zařazení témat LGBTQ+ do tělesné výchovy

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 6 (24 %) silně nesouhlasí s tím, že učitel tělesné výchovy mluví se žáky/studenty o těchto tématech, dále 5 (20 %) nesouhlasí s tvrzením a 6 (24 %) mírně nesouhlasí. Nedokáží se rozhodnout pouze 2 (8 %) učitelé. Mírně souhlasí 6 (24 %) učitelů.

Z celkového počtu 25 oslovených učitelů 5 (20 %) silně nesouhlasí s tím, že LGBTQ+ tematika patří do TV, dále až 8 (32 %) respondentů nesouhlasí a 6 (24 %) mírně nesouhlasí. U této otázky se pouze 2 (8 %) učitelé nedokáží rozhodnout a mírně souhlasí 4 (16 %) učitelé.

6 DISKUSE

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat postoj k sexualitě v hodinách tělesné výchovy z pohledu vyučujícího na druhém stupni základních škol a středních školách na Uherskohradištsku. Byly stanoveny tři dílčí cíle s výzkumnými otázkami a pomocí dotazníkového šetření byla získána data k následné statistice a k zodpovězení výzkumných otázek.

Bylo osloveno 15 základních a 9 středních škol na Uherskohradištsku, z nichž jsem obdržela odpovědi od celkem 12 škol. Pozitivní odpověď poskytlo 7 základních a 5 střední školy. Výzkumu se zúčastnilo 25 učitelů tělesné výchovy na druhém stupni nebo středních školách.

Výzkumná otázka číslo 1 zněla: „Jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k fyzickému dotyku žáků během výuky?“ K zodpovězení této otázky nám sloužily dotazníkové otázky č. 1 - 18.

Z výsledků průzkumu vyplývá, že učitelé tělesné výchovy obecně považují fyzický dotek za přirozenou a nezbytnou součást výuky. Doteky jsou vnímány jako důležité pro instruktáž a zajištění bezpečnosti studentů. Přesto však existuje opatrnost a uvědomění si možných nevhodných nebo nepříjemných aspektů doteků. Většina učitelů nesouhlasí s tím, aby doteky sloužily jiným účelům než výuce a bezpečnosti, a raději se vyhýbají situacím, kde by mohly být doteky vnímány jako nevhodné. Někteří učitelé také preferují, aby se žáci učitele nedotýkali, zejména v kontextu silných emocí nebo nepochopení. Přestože někteří učitelé věří, že je možné vést hodinu tělesné výchovy bez fyzického kontaktu, většina z nich vidí doteky jako nezbytné pro efektivní a bezpečnou výuku.

K výzkumné otázce číslo 2, která zněla: „Jaký je vztah vyučujících tělesné výchovy k sexualitě?“ sloužily dotazníkové otázky číslo 39, 40, 56, 57. Výsledky průzkumu ukazují, že učitelé tělesné výchovy mají převážně negativní postoj k zařazení sexuality do výuky. Většina učitelů se silně staví proti vstupu do intimní zóny žáků a studentů během výuky a nesouhlasí s tím, že by sexualita měla být součástí tělesné výchovy. Učitelé se také většinou domnívají, že témata sexuality do tělesné výchovy nepatří, což naznačuje jejich snahu udržet fyzickou výchovu oddělenou od otázek sexuality a intimity.

Weiss & Zvěřina (2001) uvádějí, že lidská sexualita je komplexní oblastí ovlivněnou mnoha faktory, včetně osobnostního vývoje, kulturních vlivů a interakcí s ostatními lidmi. Zdůrazňují, že sexualita je sociálním fenoménem, který je formován normami a očekáváními společnosti. Sport a jeho spojitost se sexualitou jsou také podřízeny těmto normám a očekáváním.

Benová et al. (2007) zdůrazňují, že vyučující tělesné výchovy by měli zvážit účast na vzdělávacích workshopech a školeních týkajících se problematiky sexuality, nejen v rámci tělesné výchovy, ale obecně ve školství. Je také klíčové, aby se sami aktivně vzdělávali prostřednictvím studia odborné literatury, článků a publikací. V zahraničí je kladen značný důraz na osvětu a prevenci v této oblasti.

Na výzkumnou otázku číslo 3, která zněla: „Jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k LGBT komunitě v rámci výuky?“ sloužily dotazníkové otázky číslo 45, 46, 47, 48, 58 a 59. Z výsledků průzkumu vyplývá, že učitelé tělesné výchovy mají k LGBTQ+ komunitě v rámci výuky spíše rezervovaný přístup. Většina učitelů nesouhlasí s tím, aby LGBTQ+ témata byla zahrnuta do tělesné výchovy, a nemají tendenci diskutovat o těchto otázkách se žáky. Přestože někteří učitelé vyjadřují podporu a respekt k LGBTQ+ studentům, existuje značná míra nerozhodnosti a opatrnosti. Učitelé také často nesouhlasí s tím, že by LGBTQ+ studenti měli být v tělesné výchově eliminováni, což naznačuje, že většina z nich je proti diskriminaci, ale zároveň se zdráhají aktivně podporovat nebo zahrnovat LGBTQ+ témata do své výuky.

Pitoňák & Macháčková (2023) ve svém výzkumu z roku 2022 zjistili, že 93 % respondentů z LGBTQ+ komunity podporuje začlenění homofobních, transfobních a bifobních témat do školního vzdělávacího programu. Ombudsmanka v roce 2019 doporučila začlenění problematiky LGBTQ+ do vzdělávání pedagogů na základních a středních školách s cílem podporovat respekt k LGBTQ+ žákům a prevenci jejich obtěžování a šikany ve třídách. Navzdory těmto doporučením nebyly od roku 2009 vydány žádné materiály zabývající se homofobní šikanou.

6.1 Limity výzkumu

Jedním z omezujících faktorů tohoto výzkumu byl malý počet respondentů z řad učitelů tělesné výchovy. Vzhledem k citlivé povaze zkoumaných témat, jako je sexualita, LGBTQ+ komunity a doteky, lze tento počet vnímat jako pozitivní, neboť poskytl důležité informace o jejich postojích k těmto otázkám.

7 ZÁVĚRY

Bakalářská práce se zabývá tematikou sexuality v hodinách tělesné výchovy. V teoretické části je popisována sexualita, témata o LGBT komunitě, homofobii a šikaně ve školním prostředí. Dále je zaměřena na učitele tělesné výchovy, jejich osobnost a přístup k sexualitě v hodinách tělesné výchovy. V praktické části je hlavní složkou dotazník, který obsahoval 64 uzavřených otázek, z nichž byly některé vybrány a prostřednictvím těchto otázek byly zjišťovány hlavní cíle a výzkumné cíle.

Hlavní cíl: Zjistit, jaký je přístup učitelů tělesné výchovy k sexualitě v hodinách tělesné výchovy na druhém stupni základních škol a středních školách na Uherskohradištsku.

Výzkumný cíl číslo 1: Zjistit, jaký přístup mají vyučující k fyzickému dotyku žáků během výuky tělesné výchovy

Výzkumný cíl číslo 2: Zjistit vztah vyučujících tělesné výchovy k sexualitě

Výzkumný cíl číslo 3: Zjistit, jaký přístup mají vyučující tělesné výchovy k LGBT komunitě

Z výsledků šetření výzkumného cíle číslo 1, celkově lze říci, že učitelé tělesné výchovy mají pozitivní přístup k fyzickému doteku, avšak dbají na jeho správné a citlivé použití.

Z výsledků šetření výzkumného cíle číslo 2, celkově lze říci, že učitelé tělesné výchovy preferují profesionální přístup a vyhýbají se jakýmkoliv aspektům, které by mohly zasahovat do intimních nebo sexuálních témat ve vztahu k žákům.

Z výsledků šetření výzkumného cíle číslo 3, celkově lze říci, že přístup učitelů tělesné výchovy k LGBTQ+ komunitě je většinou tolerantní, avšak s omezenou mírou aktivní podpory a začlenění těchto témat do vzdělávacího procesu.

8 SOUHRN

Bakalářská práce se zaměřuje na přístup k sexualitě v hodinách tělesné výchovy na Uherskohradištsku. Hlavním cílem bylo zmapovat pohled učitelů tělesné výchovy na sexualitu a poskytnout komplexní přehled o této problematice, která má vliv na životy mladých lidí.

Teoretická část je věnována široké škále témat spojených s sexualitou, včetně LGBT komunity, homofobie a šikany ve školním prostředí, stejně jako osobnostem učitelů tělesné výchovy a jejich přístupu k sexualitě ve výuce.

Praktická část prezentuje výsledky výzkumu, který prostřednictvím dotazníku zkoumal postoje, přístup a zkušenosti učitelů k tématu sexuality ve výuce.

Z výsledků šetření vyplývá, že učitelé tělesné výchovy měli pozitivní přístup k fyzickému doteku a byli tolerantní vůči LGBTQ+ komunitě, avšak vykazovali omezenou aktivní podporu a začlenění těchto témat do své výuky.

9 SUMMARY

The bachelor's thesis focuses on the approach to sexuality in physical education classes in Uherskohradiště region. The main goal was to map the view of physical education teachers on sexuality and provide a comprehensive overview of this issue that affects the lives of young people.

The theoretical part is devoted to a wide range of topics related to sexuality, including the LGBT community, homophobia and bullying in the school environment, as well as the personalities of physical education teachers and their approach to sexuality in teaching.

The practical part presents the results of the research, which, through a questionnaire, examined the attitudes, approach and experiences of teachers on the subject of sexuality in teaching.

The results of the survey show that physical education teachers had a positive attitude towards physical touch and were tolerant of the LGBTQ+ community, but showed limited active support and inclusion of these topics in their teaching.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Baiocco, R., Pistella, J., Salvati, M., Ioverno, S., & Lucidi, F. (2020). Sexual Prejudice in Sport Scale: A New Measure. *Journal of Homosexuality*, 67(4), 489–512.
<https://doi.org/10.1080/00918369.2018.1547560>
- Beňová, K., Goga, S., Gjuríčová, J., Hromada, J., Kodl, P., Louženský, J., Nová, J., Otáhalová, L., Pechová, O., Procházková, I., Sokolová, V., Strachon, M., Štěpánková, M., Walek, C., & Wintr, J. (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Úřad vlády ČR.
- Blaya, C., Debarbieux, E., & Molina, B.L. (2007). *La violencia hacia las mujeres y hacia otras personas percibidas como distintas a la norma dominante: el caso de los centros educativos*. *Revista De Educacion*, 61-83.
- Burešová, A. (2017). Sociologická Encyklopedie. *Sexualita*. Retrieved 15. 4. 2024 from the World Wide Web: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sexualita>
- Čechová, H., Hajdíková, L., & Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (spolek). (2016). *Duhová příručka pro vyučující: Jak přispívat k bezpečnému a zdravému klimatu v prostředí školy na příkladu prevence homofobní šikany*.
- Diamond, M., & Sigmundson, K. (1997). *Sex reassignment at birth. Long-term review and clinical implications* (Archives of pediatrics and adolescent medicine).
- Epstein, S. (1994). A Queer Encounter: Sociology and the Study of Sexuality. *Sociological Theory*, Vol. 12, No.2, s.188 – 202.
- Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Jan Piszkiwicz.
- Fafejta, M. (2016). *Sexualita a sexuální identita: Sociální povaha přirozenosti*.
- Grinberg, E. (2019). *Pride progress*. CNN.com. Retrieved 8.5. 2024 from the World Wide Web: <https://edition.cnn.com/interactive/2019/06/health/lgbtq-explainer/>
- iROZHLAS.cz. (2024). *Stejnopohlavní páry budou moci vstupovat do partnerství s většinou práv manželů*. Retrieved June 26, 2024, from https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-schvalili-novelu-o-uzakoneni-moznosti-uzavreni-partnerstvi-i-pro_2402281720_dno
- Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. Grada
- Koliba, P., Weiss, P., Němec, M., & Dibonová, M. (2019). *Sexuální výchova: pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. Praha: Grada Publishing, a.s
- Kováčiková, I. (2020). *Symboly v LGBT+ komunitě*. Retrieved 18. 5. 2024 from <https://duhovymagazin.cz/2020/11/symboly-v-lgbt-komunite-2/>.

- McCormack, M., & Anderson, E. (2014). The influence of declining homophobia on men's gender in the United States: An argument for the study of homophobia. *Sex Roles: A Journal of Research*, 71(3-4), 109–120. <https://doi.org/10.1007/s11199-014-0358-8>
- Piedra, J., Ramírez-Macías, G., Ries, F., Rodríguez-Sánchez, A. R., & Phipps, C. (2016). Homophobia and heterosexism: Spanish physical education teachers' perceptions. *Sport in Society*, 19(8–9), 1156–1170. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1096257>
- Pitoňák, M. & Macháčková, M. (2023). Být LGBT+ v Česku 2022. Pride business forum. Retrieved from https://lgbt-zdravi.cz/WEB/wp-content/uploads/2023/02/BytLGBTQvCesku2022_report.pdf
- Russell, S. T., Kosciw, J., Horn, S., & Saewyc, E. (2010). Social policy report: Safe schools policy for LGBTQ students. *Sharing Child and Youth Development Knowledge*, 24(4), 2-24. <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/j.2379-3988.2010.tb00065.x>
- Rychtecký, A., & Fialová, L. (1998). *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-7184-659-7
- Smetáčková, I. (2016). *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a feminity v průběhu základní školy*. Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-229-6.
- Smetáčková, I., & Braun, R. (2009). *Homofobie v žákovských kolektivech: Homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Úřad vlády České republiky.
- Smetáčková, I., & Vlková, K. (2005). *Gender ve škole*. Otevřená společnost. ISBN 80-903331-2-5.
- Štěrbová, D., Univerzita Palackého, & Fakulta tělesné kultury. (2007). *Sexualita osob s mentálním postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Titěra. (2018). LGBTI. *LGBT+ v České republice*. Amnesty.cz. Retrieved 24.5. 2024 from the World Wide Web: <https://www.amnesty.cz/lgbti/v-cr>
- Toomey, R. B., McGuire, J. K., and Russell, S. T. 2012. "Heteronormativity, school climates, and safety for gender nonconforming students." *Journal of Adolescence* 35: 187-196. doi:10.1016/j.adolescence.2011.03.001.
- Vidiella, J. 2007. "El deporte y la actividad física como mediadores de modelos corporales: género y sexualidad en el aprendizaje de las masculinidades." *Educación Física y Ciencia* 9: 1-20.

Viktorinová, L. (2017). Msmt.cz. *Gender a vzdělávání*. Retrieved 18. 5. 2024 from the World Wide Web:<https://msmt.gov.cz/ministerstvo/proc-je-dulezite-se-zabyvat-genderovou-rovnosti-v-kontextu>

Weiss, P., & Zvěřina J. (2001). *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-558-x.

11 PŘÍLOHY

11.1 Vyjádření etické komise FTK UP

Fakulta
tělesné kultury

Genius loci ...

Vyjádření Etické komise FTK UP

Složení komise: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. – předsedkyně
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
doc. MUDr. Pavel Maňák, CSc.
Mgr. Filip Neuls, Ph.D.
Mgr. Michal Kudláček, Ph.D.
prof. Mgr. Erik Sigmund, Ph.D.
doc. Mgr. Zdeněk Svoboda, Ph.D.

Na základě žádosti ze dne 1.7.2021 byl projekt aplikovaného výzkumu

Autor /hlavní řešitel/: **doc. PhDr. Zbyněk Svozil, Ph.D.**
spoluřešitelé: **doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D., Mgr. Petr Krol**
+ stažení lic.: Mgr., Ph.D. studia, kteří si téma zvolí po volání doc. Svozila, doc. Štěrbové, Mgr. Krola jako svou závěrečnou práci

s názvem: **Sexualita – hranice v přístupu ke sportovcům a žákům ve sportovní činnosti a tělesné výchově**

schválen Etickou komisí FTK UP pod jednacím číslem: **83/2021**
dne: **27. 8. 2021**

Etická komise FTK UP zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpory** s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnici pro výzkum zahrnující lidské účastníky.

Řešitelé projektu splnili podmínky nutné k získání souhlasu etické komise.

za EK FTK UP
doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.
předsedkyně

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury
Komise etická
třída Míru 117 | 771 11 Olomouc

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
třída Míru 117 | 771 11 Olomouc | T: +420 585 636 009
www.ftk.upol.cz

11.2 Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV

Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV

Svozil, Z., Štěrbová, D. & Krol, P. 2021.

Pokyny ke zpracování dotazníku:

- Tímto dotazníkem se zjišťuje přístup k sexualitě u trenérů/učitelů tělesné výchovy a sportovců/žáků ve školní tělesné výchově.
- Přečtěte si, prosím, následující výroky a označte tu možnost, která nejvíce odpovídá vašemu názoru ve vztahu k danému tvrzení.
- Výroky jsou vztaheny ke sportovnímu tréninku, včetně sportovních soutěží/školní tělesné výchově.
- Dotazník vyplňte **pouze z jedné pozice** (trenér, učitel tělesné výchovy, sportovec, žák, student, viz tvrzení č. 11)

Výstupem bude článek v odborném časopise a metodické doporučení především pro trenéry a učitele tělesné výchovy.

Vyplnění tohoto dotazníku trvá průměrně 15 minut. Dotazník je anonymní, administraci - vyplněním dotazníku dotazovaná osoba uděluje informovaný souhlas se zpracováním a publikováním výsledků. Dotazovaná osoba má kdykoliv během doby trvání výzkumu právo svůj informovaný souhlas zrušit a ze studie odstoupit.

Označením trenér je míněna i trenérka, stejně jako učitel-učitelka, pedagog-pedagožka, žák-žákyně, student-studentka, sportovec-sportovkyně.

* Povinné

Demografické údaje

1. Datum vyplnění dotazníku *

2. Pohlaví *

muž

žena

jiné

Hlavní část - Tělesná výchova

30. Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

31. Učitel TV se dotýká žáka/studenta, když žák/student něčemu nerozumí.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32. Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instrukcích a zajištění bezpečnosti.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

34. Učitel se při výuce TV žáka/studenta nedotýká.

	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

35. Učitel TV ví, jakých míst se má dotýkat na těle žáka/studenta při instrukcích a zajištění bezpečnosti.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

84. Žák/student ohlašuje zachycení nevhodného chování sexuálního charakteru učiteli TV/policií atd.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

85. Sexualita patří do tělesné výchovy.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

86. Témata sexuality patří do tělesné výchovy.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

87. Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer).

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

88. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) tematika patří do tělesné výchovy.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

89. V hodinách TV existují případy sexuálního obtěžování.

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐